

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Zájem středoškolských studentů
o politické dění v České republice**

**Interest of High School Students
in Political Affairs in the Czech Republic**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Salim Murad, Ph.D.

Autor:

Adéla Mlejnská

Praha 2024

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce panu PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. za cenné rady, poznatky a především trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, že mi věnovali chvíli svého času a podíleli se na výzkumu, a svému příteli, který mě během psaní držel nad vodou. Největší díky patří mému otci, který mě odmala vedl k humanitnímu vzdělání a díky kterému dnes dělám co mě baví a naplňuje.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Zájem středoškolských studentů o politické dění v České republice“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2.8.2024

Adéla Mlejnská

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje problematice nezájmu mladých lidí o politické dění v České republice. Cílem této práce je zjistit příčinu nezájmu mladých lidí o politiku, ale zároveň zmapovat jejich zájmy či důvěru ve státní instituce. Práce je také zaměřená na případný vstup do politiky nebo politické strany. Věnuji se zde také studentským volbám a porovnávám výsledky s volbami do poslanecké sněmovny z roku 2021. Praktická část je pak věnovaná výzkumu, který je formou dotazníkového šetření mezi studenty středních škol. V závěru praktické části je také rozhovor se zainteresovaným odborníkem Tomášem Hazlbauerem, který je ředitelem organizace CEDU.

Klíčová slova

Mladí občané, participace, politické dění, politika

Anotation

This bachelor's thesis deals with the issue of young people's lack of interest in political affairs in the Czech Republic. The aim of this work is to find out the cause of young people's lack of interest in politics, but also to map their interests and trust in state institutions. The thesis is also focused on possible entry into politics or a political party. Here I also focus on student elections and compare the results with the elections to the Chamber of Deputies from 2021. The practical part is then devoted to research, which is a form of questionnaire survey among secondary school students. At the end of the practical part, there is also an interview with interested expert Tomáš Hazlbauer, who is the headmaster of the CEDU organization.

Keywords

Participation, political affairs, politics, young citizens

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1. Občané a politické dění v České republice	9
1.1. Dospělí občané a politické dění v České republice.....	9
1.2. Mladí občané a politické dění v České republice	11
1.3. Mladí občané a jejich priority.....	13
1.4. Jaká témata zajímají mladé občany.....	15
2. Angažovanost mladých občanů	16
2.1. Angažovanost v zájmových organizacích.....	16
2.2. Participace na veřejném dění	16
3. Nezájem o politiku a její důvody	18
3.1. Výchova k občanství jako zdroj informací	18
3.2. MŠMT a postoj k politice	19
3.2.1. Panel mládeže	19
3.2.2. Strukturovaný dialog.....	19
3.3. Informovanost mladých občanů pomocí médií.....	20
3.4. Mladí občané a důvěra v instituce.....	22
3.5. Mladí občané a důvěra v demokracii.....	23
3.6. Mladí občané a vyjádření názorů.....	24
4. Mladí občané a politické organizace	26
4.1. Účast mladých občanů na aktivitách politických organizací.....	26
4.2. Mladí občané a možnost vstupu do politiky	27
4.3. Mladí občané a členství v politických organizacích	27
5. Politické preference mladých občanů	29
5.1. Studentské volby.....	29
5.2. Výsledky studentských voleb do poslanecké sněmovny 2021	30
5.3. Volby do poslanecké sněmovny 2021	30
6. Dotazníkové šetření	32
6.1. Metodika dotazníkového šetření.....	32
6.2. Výsledky dotazníkového šetření.....	32
6.3. Závěr dotazníkového šetření.....	42
7. Rozhovor s ředitelem CEDU	44

7.1. CEDU a jeho poslání.....	44
7.2. Tomáš Hazlbauer	44
7.3. Otázky do rozhovoru.....	44
7.4. Rozhovor.....	45
7.5. Shrnutí rozhovoru	48
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	50
Přílohy.....	53

Seznam zkratek

CEDU	Centrum pro demokratické učení
DDM	Dům dětí a mládeže
EU	Evropská unie
ICCS	International Civic and Citizenship Education Study
JSNŠ	Jeden svět na školách
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
ON	Občanská nauka
VO	Výchova k občanství
PS	Poslanecká sněmovna
RVP	Rámcový vzdělávací program
SOÚ AV ČR	Sociologický ústav Akademie věd České republiky
ZSV	Základy společenských věd

Úvod

Mladí občané a jejich zájem o politiku. To je téma, které jsem si zvolila pro svou bakalářskou práci. Žijeme v demokratické zemi, kde lidé mohou rozhodovat o své budoucnosti na základě voleb. Nejprve se zaměřím na zájem o politiku z pohledu dospělých občanů a následně to porovnam s pohledem mladých lidí. Zabývám se zde také tím, co mladé lidi zajímá nejvíce a jaké jsou jejich priority v životě.

Ve druhé kapitole se věnuji angažovanosti ve veřejném dění, jako je účast na demonstracích a podepisování petic, či angažovanosti na školské půdě. Nesmí samozřejmě chybět také angažovanost na volnočasových aktivitách.

Třetí kapitola se věnuje důvodům nezájmu o politiku. Zabývám se zde občanskou naukou či základy společenských věd a tím, jak jsou tyto předměty koncipovány. Samozřejmě nechybí ani prostředky, které organizuje MŠMT. Mimo jiné je také důležitá informovanost a důvěra v instituce, které jsou důležitými pilíři demokratické společnosti.

Čtvrtá kapitola se věnuje politické angažovanosti ve smyslu vstupu do politické strany, politické mládežnické organizace nebo možnosti vstupu do politiky samotné.

Pátá kapitola je věnována studentským volbám a jejich výsledkům a následnému porovnání s výsledky z voleb do poslanecké sněmovny z roku 2021.

Praktická část práce se věnuje dotazníkovému šetření mezi středoškolskými studenty, kde výsledky šetření poté analyzuji a shrnuji. Zároveň je praktická část obohacena o rozhovor se zainteresovaným odborníkem Tomášem Hazlbauerem z CEDU (Centrum pro demokratické učení), kterého jsem se ptala na problematiku nezájmu mladých lidí o politiku, ale i třeba na to, jestli politika vůbec do školy patří.

Důvodem volby tohoto tématu je můj zájem o politické dění a také o pohledy mladých lidí na politiku obecně. Práci vnímám přínosnou hlavně pro sebe, protože mi dává impulsy k tomu, co bych jako budoucí učitelka ZSV mohla změnit či zlepšit.

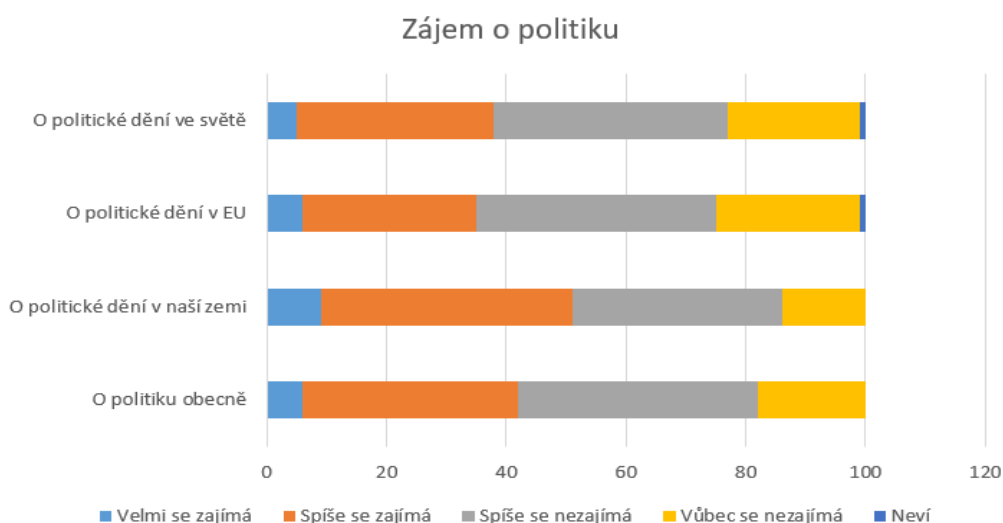
1. Občané a politické dění v České republice

1.1. Dospělí občané a politické dění v České republice

Jestliže se chceme zabývat zájmem mladých lidí o politické dění, je nutné si také zhodnotit zájem o politiku obecně mezi českými občany. Situace se pochopitelně mění neustále, a proto je dobré se také podívat na to, jak se u nás zájem lidí o politiku vyvíjel od pádu komunismu.

V únoru 2020 Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR vydalo tiskovou zprávu, ve které se zabývá zájmem lidí o politické dění. Výzkumu se zúčastnilo 1039 respondentů starších patnácti let.¹

Graf 1: Zájem o politiku (v %)

Zdroj: Sociologický úřad AV ČR (2020).

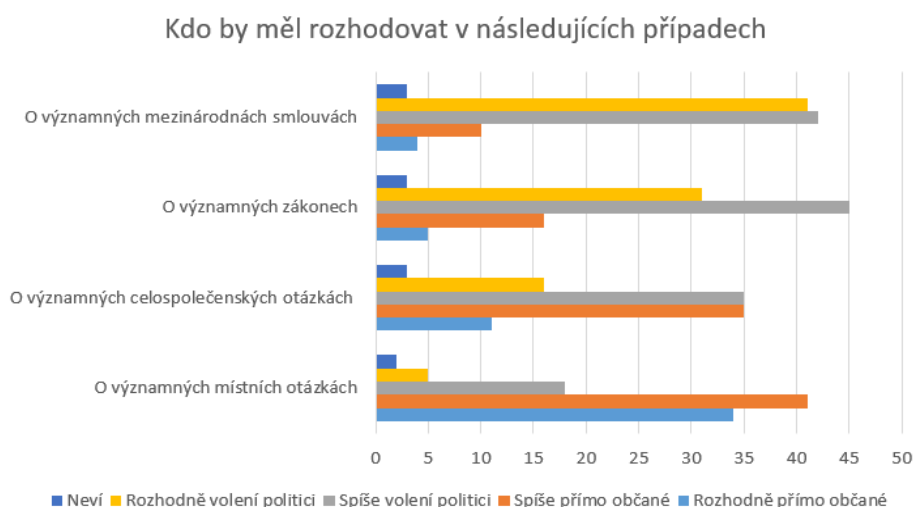
O politické dění v České republice se lidé spíše zajímají. 51 % lidí se zajímá a 49 % se nijak nezajímá. Dvě pětiny lidí (42 %) se obecně o politiku zajímají, oproti tomu se 58 % lidí vůbec o politiku obecně nezajímá. Politické dění v Evropské unii má nejméně příznivců. Celkem 35 % se o politické dění v EU zajímá, zatímco 65 % se vůbec nezajímá. Výsledky zájmu o politické dění ve světě dopadly o pár procent lépe. 38 % respondentů se zajímá o politické dění ve světě, zatímco 61 % se o politické dění ve světě nezajímá nebo jej nesleduje. V tomto výzkumu se také zjistilo, že došlo k poklesu o 5 procentních bodů u lidí,

¹ CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování – únor 2020*. [online].

kteří se o politiku zajímají, na nízkou hodnotu (42 %). Naopak k nárůstu došlo u lidí, kteří se o politiku nezajímají. Opět to činí 5 procentních bodů, tedy 58 %.² Obecně by se dalo říct, že lidé v Česku berou politiku jako nezajímavou věc. Osobně to vnímám jako důsledek minulého režimu, kdy v rodinách bylo v podstatě tabu se bavit o politice a věcech s ní spojených. Politika, alespoň z mého pohledu, za minulého režimu přinášela do rodin jen stres a pokud člověk sympatizoval s něčím jiným než s komunistickým režimem, tak nejen, že trest čekal daného člověka, ale čekal i jeho blízké rodinné příslušníky. Osobně bych se ani nebála říci, že komunistický režim naprosto “zdeformoval“ lidi v tomto ohledu.

Co se týká rozhodování, tak Češi se k tomuto také staví zády. Na následující tabulce můžeme vidět, v jakých případech by Češi nechali své rozhodování na sobě či politicích.³

Graf 2: Kdo by měl rozhodovat v následujících případech (v %)

Zdroj: Sociologický úřad AV ČR (2020).

O významných místních otázkách by Češi spíše rozhodovali. Tato skupina respondentů tvoří 41 %, což osobně vnímám jako pozitivní věc, hlavně z důvodu, že je pro ně očividně důležité, aby se více starali o svůj stát. O významných celospolečenských otázkách by měli spíše rozhodovat volení politici (35 %) nebo v druhém případě spíše občané (35 %).

² CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování – únor 2020*. [online].

³ CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování – únor 2020*. [online].

Jsme postkomunistická země s krátkou demokratickou zkušeností, trpící nedůvěrou v politiku a politický systém. Jak jsou ale na tom dnešní mladí lidé, kteří se narodili po pádu komunismu a jak se od sebe odlišuje generace, která si minulý režim zažila, od té, která si ho nezažila?⁴

1.2. Mladí občané a politické dění v České republice

Mladí lidé v České republice se vyznačují velmi nízkým zájmem o politické dění. 94 % lidí ve věku od 15 do 30 let se o něj téměř nebo vůbec nezajímá. Důvodů, proč se mládež nezajímá, je spousta, ale nejčastějšími důvody byly nezájem obecně, znechucení z aktuálního dění a prakticky nulová možnost ovlivnit toto dění. Ovšem celkový zájem o politiku v zemích EU tvoří 25 %.⁵

Třetina středoškolských studentů, tedy 33 %, se velmi nebo spíše zajímá o politiku. Dalších 45 % se o politiku spíše nezajímá a více jak pětina, tedy 22 %, mladých lidí se vyjádřila, že je politika nezajímá vůbec. I tady můžeme vidět rozdíly v zájmu o politiku podle toho, s jak vzdělanými rodiči žáci žijí.

U žáků, kteří mají vysokoškolsky vzdělané rodiče, se jejich zájem o politiku pohybuje na 42 %. U žáků, kteří mají rodiče s maturitou nebo výučním listem, se zájem pohybuje na 30 %.⁶

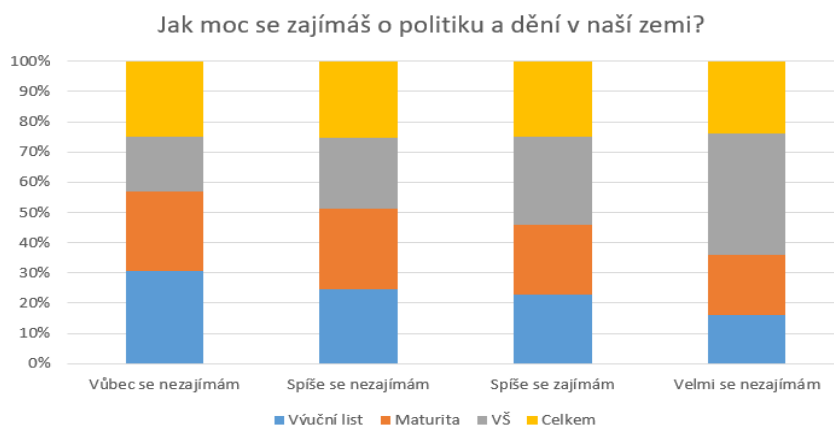
---

⁴ Kudrnáč, Aleš. 2015. „Stranické preference mladých lidí v České republice.“ *Sociológia Sociológia* 47(5): 527-550. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10191134Kudrnac%20-%20OK.pdf>.

⁵ ZAJÍC, Jirí a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 12. ISBN 978-80-87335-74-1

⁶ KUDRNÁČ, Aleš. (2017). *Mladí lidé a demokracie*. Zpráva o dotazníkovém šetření na středních školách (červen 2017).

Graf 3: Jak moc se zajímáš o politiku a dění v naší zemi? (v %)

Zdroj: Aleš Kudrnáč (2017).

Nutno také podotknout, že sami mladí lidé kolikrát ani nevnímají politiky jako dobrý vzor. Politici neplní své funkce vzoru. Určité výroky mohou určitou část populace rozhněvat nebo pohoršit, a tím vzniká špatná atmosféra ve společnosti.⁷ Sama jsem toho názoru, že politik by měl být slušný, pokorný a tolerantní (v rámci stanovených mezí). V dnešní době jsme svědky narůstajícího extrémismu a je proto důležité, aby sami politici nebyli tím extrémem ve společnosti. Jestliže chceme vytvořit společnost, která bude solidární, slušná, tolerantní, musí se vždy, za mě osobně, začít u politiků, protože oni jsou ti, kteří mají největší vliv na naše životy a existenci.

Každého člověka formuje určité prostředí, ovšem tím nejdůležitějším je to rodinné. Podle studie *Jenningse a Niemiho (1974) The Political Character of Adolescence: The Influence of Families and Schools* má rodinné prostředí důležitý vliv na charakter a hodnoty každého jedince. Význam rodiny byl prokázán i v oblasti politické socializace. Jeden z největších vlivů na stranické preference mladých lidí tvoří především politická strana, kterou jejich rodiče volí. Důležitý je také fakt, že mnohem větší vliv v přesunu vlastních politických názorů na potomky má zejména otec rodiny.⁸ Ovšem novější výzkum poukázal na velký vliv i ze strany matky, protože s dítětem tráví více času (*Campbell et al. 1960; Coffé – Voorpostel 2010; Hooghe – Dassonneville 2013*).⁹

⁷ ZAJÍC, Jiří a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 15. ISBN 978-80-87335-74-1

⁸ KUDRNÁČ, Aleš. *Stranické preference mladých lidí v České republice*. Sociológia, 47(5), 2015, s. 529.

⁹ KUDRNÁČ, Aleš. *Stranické preference mladých lidí v České republice*. Sociológia, 47(5), 2015, s. 530.

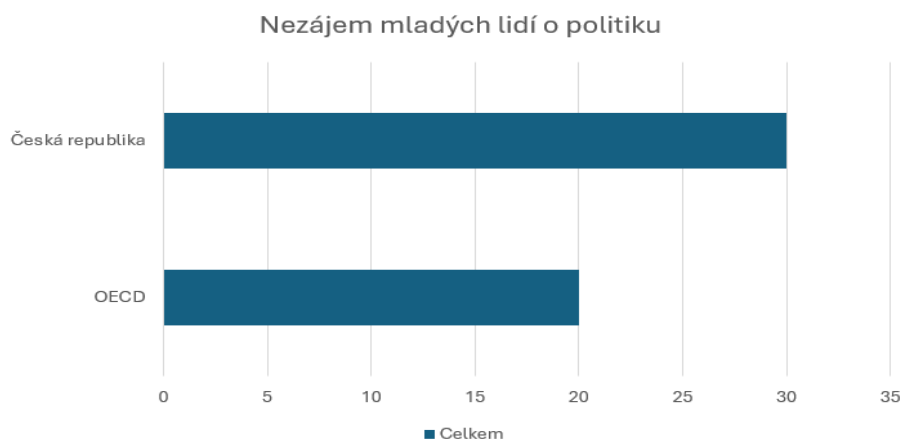
Průzkum Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), který byl proveden mezi lety 2012–2014, se také zabýval nezájmem o politiku. Celkový průměr 31 států OECD se pohybuje kolem 20 %. To tedy znamená, že 80 % mladých lidí se o politické dění zajímá. Podobně jako průměr OECD je na tom také průměr států Evropské unie, tedy i v tomto případě se o politiku zajímá asi 80 % mladých.

V České republice se o politiku nezajímá přibližně 30 % občanů a ve srovnání s ostatními státy je Česká republika jedním ze států s nejnižším zájmem o politiku.

Skupinou, která se projevuje nejnižším zájmem o politiku, jsou právě mladí občané ve věku 15–29 let. Méně než 30 % mladých lidí ve všech státech OECD o politiku zájem neprojevuje.

Velice podobná je situace států Evropské unie, kde se zhruba 30 % mladých občanů o politiku nezajímá. V České republice je ovšem zájem mladých lidí o politické dění velice nízký, necelých 60 % z nich se o něj vůbec nezajímá.¹⁰

Graf 4: Nezáměr mladých lidí o politiku (v %)

Zdroj: OECD (2016).

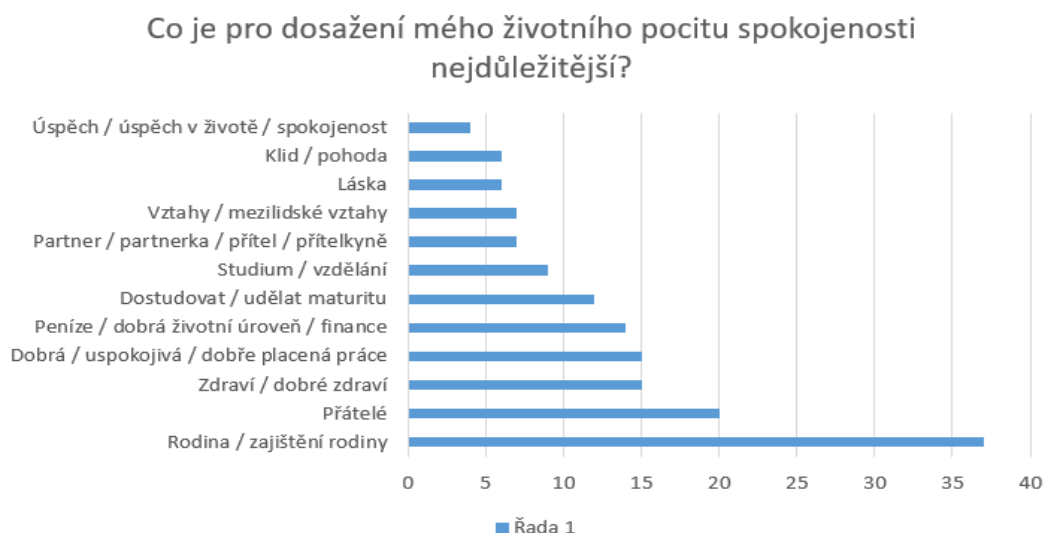
1.3. Mladí občané a jejich priority

Dalo by se říci, že priority mladých lidí se zase tolik neliší od priorit dospělých Čechů. Pro mladé lidi jsou důležité následující věci: žít ve spokojené rodině; žít zdravě, starat se o své zdraví; žít ve zdravém prostředí; pomáhat rodině a přátelům; mít přátele, se kterými si rozumím.¹¹

¹⁰ OECD (2016), „One in four young people in OECD not at all interested in politics: Share of people reporting to be not at all interested in politics, by age group, around 2012-14“, [online]. (upraveno)

¹¹ ZAJÍC, Jiří a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v*

Graf 5: Co je pro dosažení mého životního pocitu spokojenosti nejdůležitější? (v %)

Zdroj: Jiří Zajíc a kol. (2014).

Podíváme-li se na to z jiného úhlu pohledu a zeptáme se na otázku „Co by výrazně zvýšilo můj pocit životní spokojenosti?“, tak odpovědi se mimořádně liší. Dalo by se říci, že rodina je prioritou pokud je ovšem dobře zafinancována. Obecně se dá ovšem říci, že celková spokojenost středoškoláků mezi lety 2009 až 2012 klesla. Z původních 17 % spokojených zbylo pouze 13 % a počet nespokojených vzrostl z 10 % na 16 %.¹²

Graf 6: Co by výrazně zvýšilo můj pocit životní spokojenosti? (v %)

Zdroj: Jiří Zajíc a kol. (2014).

něm očima mládeže. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 18. ISBN 978-80-87335-74-1

¹² ZAJÍC, Jiří a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumnů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 19. ISBN 978-80-87335-74-1

1.4. Jaká témata zajímají mladé občany

Je sedm témat, která jsou pro mladé občany stěžejní a velmi důležitá. Prvním tématem jsou problémy ve školním prostředí, tedy memorování dat místo výuky, která připravuje na život v 21. století, nepříjemnost a nevlídnost učitelů nebo nespokojenost se stravou ve škole. Druhým tématem jsou práva LGBTQ+ komunity. Hledání vlastní identity je typické pro generaci dnešních mladých občanů. Rovnost je pro ně primární a berou ji jako samozřejmost. Třetím tématem je ochrana životního prostředí, a to i přesto, že kolikrát se o ni mladí občané zajímají pouze povrchově. Čtvrtým tématem je duševní zdraví. Tento trend se více ukázal po proběhlé pandemii koronaviru. Pátým tématem je ruská agrese na Ukrajině, se kterou mladí občané nesouhlasí a snaží se pomáhat i přes to, že jsou z konfliktu unavení. Šestým tématem je mezigenerační dialog, který by měl být více otevírán, aby došlo ke vzájemnému porozumění, nikoliv k disrespektu a poučování. Sedmým tématem je sexuální násilí. Po kauze sexuálního obtěžování bývalého poslance Dominika Feriho se stalo toto téma velice typické pro mladou generaci. Většinou téma zajímá a otevírají ho spíše dívky.¹³

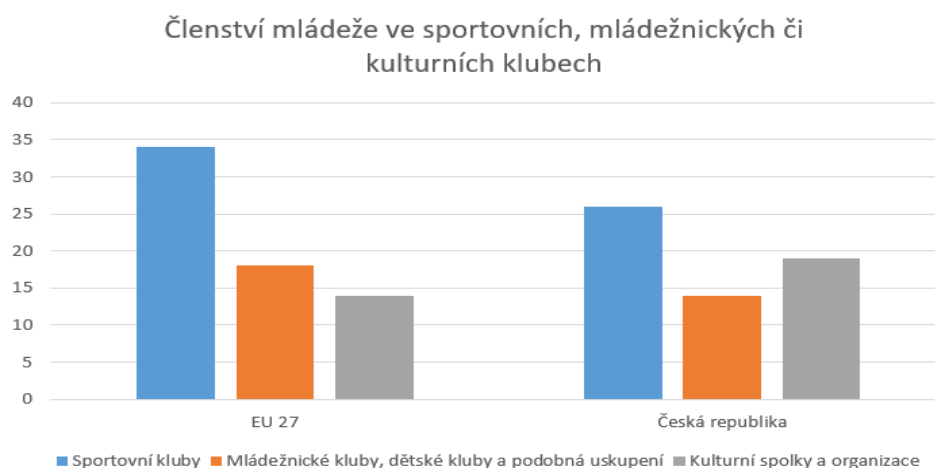
¹³ RYBOŇ, Ondřej. (2023). *Aktivní občanství a mladí lidé*. Kvalitativní sonda (Realizováno od listopadu 2021 až do konce května 2023).

2. Angažovanost mladých občanů

2.1. Angažovanost v zájmových organizacích

Mladí občané sice neprojevují až tak velký zájem o politiku a její dění, zato angažovanost ve sportovních klubech, mládežnických či kulturních klubech patří k evropskému průměru. Největší popularitě čelí kluby se sportovní tematikou, kam mimo jiné spadají i školní kroužky, domy dětí a mládeže (DDM) nebo střediska volného času.¹⁴

Graf 7: Členství mládeže ve sportovních, mládežnických či kulturních klubech

Zdroj: Jiří Zajíc a kol. (2014).

2.2. Participace na veřejném dění

Je pochopitelné, že studenti, kteří ještě neoslavili 18. narozeniny, se nemohou hrnout do vysoké politiky. Jsou tu ovšem alternativy, které jsou možné před dovršením 18 let. Politická participace může zahrnovat velký výběr politických aktivit. Tyto aktivity můžeme rozřadit do tří kategorií: 1) online politická aktivita, 2) politická participace mimo internet a 3) participace na škole.

Nejběžnější forma online politické aktivity je lajkování či sdílení statusů nebo zpráv, které souvisí se zpravodajstvím. Ukázalo se, že aspoň jednou týdně lajkuje politický status nebo zprávu 59 % středoškoláků. Sdílení zprávy, komentování statusu či zprávy se týká

¹⁴ ZAJÍC, Jiří a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumnů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 32. ISBN 978-80-87335-74-1

už mnohem menšího podílu dotazovaných. Tyto dvě online politické aktivity provádí během týdne přibližně čtvrtina mladých studentů.

Také můžeme vypořádat, že zapojení do politiky v internetovém prostředí mimo sociální sítě se týká mnohem menšího podílu středoškolských studentů. Mezi tyto méně rozšířené aktivity patří sdílení informací e-mailem (15 %), komentování zpráv na webu daného zpravodajství (8 %), zapojení do kampaně na internetu (7 %) nebo psaní webu (5 %).

Aktivita, která čelí největší popularitě, je účast na kulturní akci, která podporuje určité politické téma (59 %). Například dobrovolný nákup nebo bojkot výrobku z politických důvodů uvedlo 36 %, respektive 31 % respondentů. Třetina, tedy 33 % žáků, někdy nosila tričko, odznak nebo jiný symbol na důkaz solidarity určité společenské nebo politické činnosti. Tištěnou petici poté podepsala více než čtvrtina (27 %) středoškolských studentů. Účast na demonstracích a politických shromážděních je málo vyhledávanou aktivitou. Účast se pohybuje přibližně na 16 % dotázaných žáků.

Třetí prostředí, ve kterém se studenti mohou politicky angažovat, je škola. Škola je považována za jedno z míst, kde mohou studenti ovlivňovat společenské či politické dění. Každý student si obyčejným chozením do školy může osvojit principy hledání určitého konsenzu nebo respekt k odlišným názorům. Co se týče výsledků zkoumání, tak přibližně 31 % žáků alespoň jednou diskutovalo na internetu o dění na škole a 35 % žáků se přidalo do skupiny řešící dění na škole na sociálních sítích.¹⁵

Aktivní účast mladých lidí v různých organizacích ovlivňuje míru participace. Členství v organizacích zvyšuje jejich zájem o společenské, kulturní a politické dění, a s tím také roste potřeba vyjadřovat svůj názor u problémů, které se jich týkají. Mladí občané, kteří se aktivně zapojují do různých organizací, chtějí být také častěji informováni o možnostech participace.¹⁶

Sama osobně jsem názoru, že škola může posloužit jako skvělé prostředí pro trénování na život v demokratické zemi. Denně se studenti setkávají s diverzitou, kterou následně potkávají i v pracovním životě. Mimo to se učí také hledat zlatou střední cestu, aby se na něčem mohli domluvit.

---

¹⁵ KUDRNÁČ, Aleš. (2017). *Mladí lidé a demokracie*. Zpráva o dotazníkovém šetření na středních školách (červen 2017).

¹⁶ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online].

3. Nezájem o politiku a její důvody

3.1. Výchova k občanství jako zdroj informací

Výchova k občanství se spolu s dějepísem řadí do skupiny předmětů s názvem Člověk a společnost. Vybavuje žáka znalostmi, které poté využije k fungování v demokratické společnosti.

Výchova k občanství se podílí na posílení občanského uvědomění a podporuje občanskou participaci. Žáci jsou informováni o právech a povinnostech občana, osvojují si nové hodnoty a tím získávají předpoklady k aktivnímu občanství.¹⁷

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání popisuje výchovu k občanství takto: „*Vzdělávací obor Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.*“¹⁸

Občanská nauka je klíčovým předmětem v oblasti společenského soužití. Studenty a žáky vede k respektu k odlišnosti, společenskému soužití, ale také posiluje odpovědnost každého jedince. Já osobně vnímám občanskou nauku jako velmi potřebný předmět především proto, že žijeme v době, kdy jako společnost čelíme extrémům z pravého i levého politického spektra. Důležité také za mě osobně je, aby občanskou nauku učil učitel, který se nebojí mluvit naplno a zcela otevřeně, protože i to má později vliv na angažovanost společnosti. Myslím si, že nízký zájem o politiku mezi mladými způsobuje i fakt, že dost učitelů se zkrátka bojí mluvit o politice a jejím děním.

---

¹⁷ STANĚK, A., MEZIHORÁK, F. (eds.) *Výchova k občanství pro 21. století*.

¹⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 53 s. [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.

Porovnáme-li Českou republiku s Evropou, tak některé státy navýšily počet vyučovacích hodin výchovy k občanství a snaží se tak o reformu tohoto předmětu. Vzdělávání v oblasti výchovy k občanství je bohužel věnována menší pozornost než jiným předmětům. Problémem je nedostatek materiálů a přístupů používaných k výuce tohoto předmětu.¹⁹

3.2. MŠMT a postoj k politice

3.2.1. Panel mládeže

Panel mládeže představuje nezávislý orgán fungující při sekci vzdělávání mládeže. Cílem tohoto orgánu je dát možnost mladým lidem ze širokého spektra české společnosti přispívat k tvorbě, monitorování a vyhodnocování politiky mládeže prostřednictvím interaktivní spolupráce skrze odbor pro mládež. Tento orgán funguje teprve krátce. Poprvé byl ustanoven na 2 roky k 22. 3. 2024. Panel má celkem 20 členů a členek ve věku od 15 od 26 let, kteří reprezentují mládež s různým sociálním pozadím s ohledem na zapojení mladých s omezenými příležitostmi.²⁰

3.2.2. Strukturovaný dialog

Strukturovaný dialog je v české společnosti také novým jevem. Ve zkratce by se dalo říci, že strukturovaný dialog učí mladé lidi ovlivňovat dění kolem sebe svým proaktivním přístupem k zapojování se do rozhodovacích procesů. Podpora strukturovaného dialogu stojí na čtyřech základních dimenzích. První dimenze je vytváření příležitostí (podpora podobných projektů, které se zabývají celospolečenským dialogem). Druhá dimenze je přístup k informacím (podpora kvalitního informačního systému, díky kterému se mladí mohou zapojit do dialogu). Třetí dimenze je zajištění smysluplnosti zapojení mladých lidí do strukturovaného dialogu (dát mladým lidem zpětnou vazbu o jejich zapojení do dialogu).

---

¹⁹ European Commission/EACEA/Eurydice, 2017. *Citizenship Education at School in Europe – 2017*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-9492-614-2

²⁰ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Panel mládeže*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/panel-mladeze> [citováno 2024-07-11].

Čtvrtá dimenze je zajištění udržitelnosti strukturovaného dialogu na místní, okresní, krajské a národní úrovni (tedy propojit dobrý příklad praxe s učením).²¹

3.3. Informovanost mladých občanů pomocí médií

S rozmachem internetu máme možnost čerpat informace z různých zpravodajských serverů. I přes to, že tuto dobu vnímám kolikrát dost pesimisticky, tak si moc vážím možnosti si vyhledávat informace a svobodně konzumovat co chcí. Sledováním médií si člověk tvoří svůj pohled na svět, rozšiřuje své poznatky a je tak neustále v obraze.

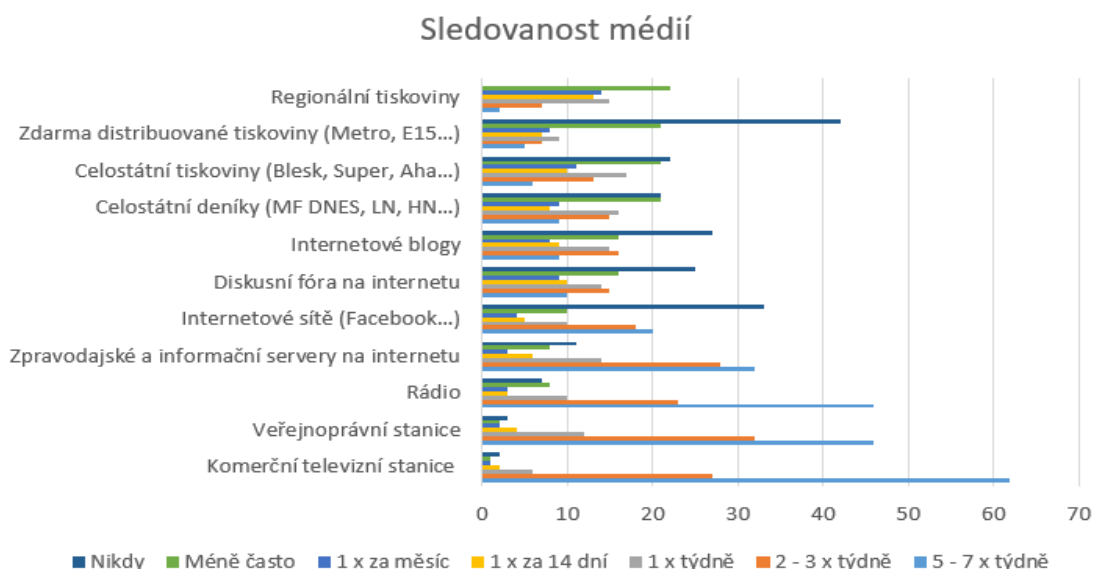
Mohlo by se zdát, že dnešní mládež, pro kterou je typické dlouhé trávení času na sociálních sítích, tak bude konzumovat informace právě odtud. Národní institut dětí a mládeže přišel s výzkumem, který by mohl kdekoho překvapit. Například komerční televizní stanice jako Prima nebo Nova sleduje několikrát týdně 88 % mladých a veřejnoprávní televizi sleduje více než tři čtvrtiny respondentů ve věku 15–26 let. Třetí místo obsadil rozhlas, jež několikrát týdně poslouchají dvě třetiny mladých občanů. Zpravodajské weby na internetu pak čte nebo sleduje 60 % mladých. Velké popularitě se naopak netěší tištěná média, která čte pouze 41 % respondentů z Prahy, a to ještě zdarma distribuovaný tisk v metru.²²

---

²¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strukturovaný dialog*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/strukturovany-dialog> [citováno 2024-07-11].

²² Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže*. [online]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1259754857.pdf>

Graf 8: Sledovanost médií (v %)

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže (2009).

A jak je na tom informovanost mladých lidí? Tuto problematiku bychom mohli rozdělit do čtyř skupin. Nejproblematictější skupinu tvoří mladí lidé, kteří si myslí, že mladí jsou nedostatečně informováni o možnostech podílení se na veřejném životě a dění a zároveň by chtěli mít tu možnost být více informováni o této problematice. Druhou skupinu tvoří lidé, kteří si myslí, že jsou vždy dostatečně o všem informováni a zároveň by chtěli být i nadále informováni o participaci. Třetí a čtvrtá skupina nemají zájem být informováni o možnostech participace. Ta početnější, která tvoří 30 %, i přes vlastní nezájem pocítuje, že mladí jsou málo informováni o participaci. Druhá skupina, která tvoří 18 %, nevidí problém v dostatečnosti informací.²³

²³ Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže*. [online]

Tabulka 1: Dostatečnost a potřeba informací (v %)

Informovanost je dostatečná Nechce být informován/a	Informovanost je dostatečná Chce být informován/a
CELKEM: 18 % Žáci na ZŠ: 13 % Studenti na SŠ: 14 % Studenti na VŠ, VOŠ: 18 % Ekonomicky aktivní: 23 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 20 %	CELKEM: 25 % Žáci na ZŠ: 16 % Studenti na SŠ: 21 % Studenti na VŠ, VOŠ: 32 % Ekonomicky aktivní: 26 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 14 %
CELKEM: 30 % Žáci na ZŠ: 49 % Studenti na SŠ: 33 % Studenti na VŠ, VOŠ: 20 % Ekonomicky aktivní: 27 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 43 %	CELKEM: 27 % Žáci na ZŠ: 22 % Studenti na SŠ: 31 % Studenti na VŠ, VOŠ: 29 % Ekonomicky aktivní: 25 % Nezaměstnaní, na rodičovské: 23 %
Informovanost je dostatečná Nechce být informován/a	Informovanost je nedostatečná Chce být informován/a

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže (2009).

Jak jsem již psala na začátku této podkapitoly, máme mnoho možností, jak a kde čerpat informace. Internet nám umožnil mít vše na dosah a hned. S tím se taky pojí riziko čtení dezinformačních webů a neschopnost si ověřovat informace anebo taky nadbytek informací, kterým chtě nechtě denně čelíme.

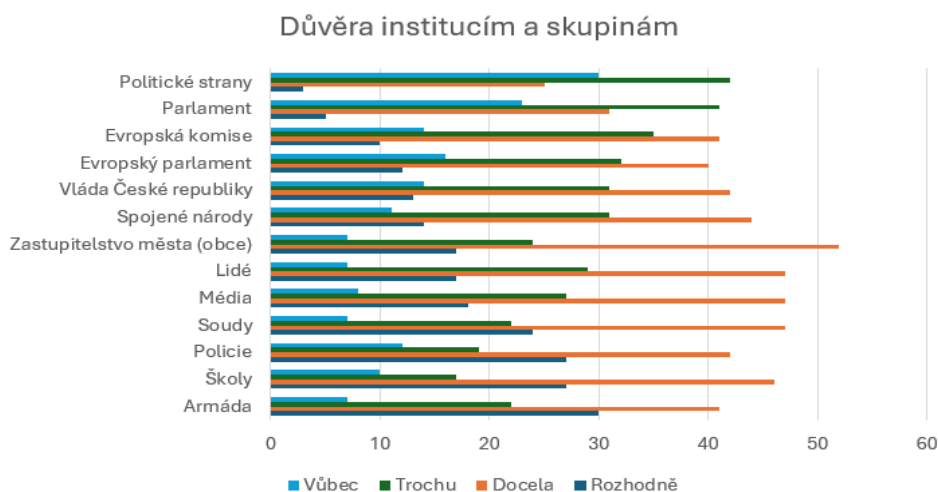
Pevně doufám v to, že na školách přibude předmět mediální gramotnost, který by mohl být propojený spolu s finanční gramotností. Myslím si, že je jen otázka času, kdy budeme muset učit mladé, jak pracovat s informacemi. Internet je mocný nástroj a záleží jen na nás, jak s ním budeme pracovat.

3.4. Mladí občané a důvěra v instituce

Podíváme-li se na tuto tabulku, tak vidíme, že 30 % mladých studentů nedůvěřuje politickým stranám a 23 % mladých studentů nedůvěřuje parlamentu. Co je ovšem za mě osobně překvapivé, je důvěra v armádu, které věří 30 % mladých studentů. Za armádou se pak shodně umístily škola a policie, každá s 27 %. Čtvrté místo zaujaly soudy s 24 %.²⁴

²⁴ ICCS, Mezinárodní studie občanské výchovy. MŠMT, 2010.

Graf 9: Důvěra v instituce a skupiny (v %)

Zdroj: ICCS (2010).

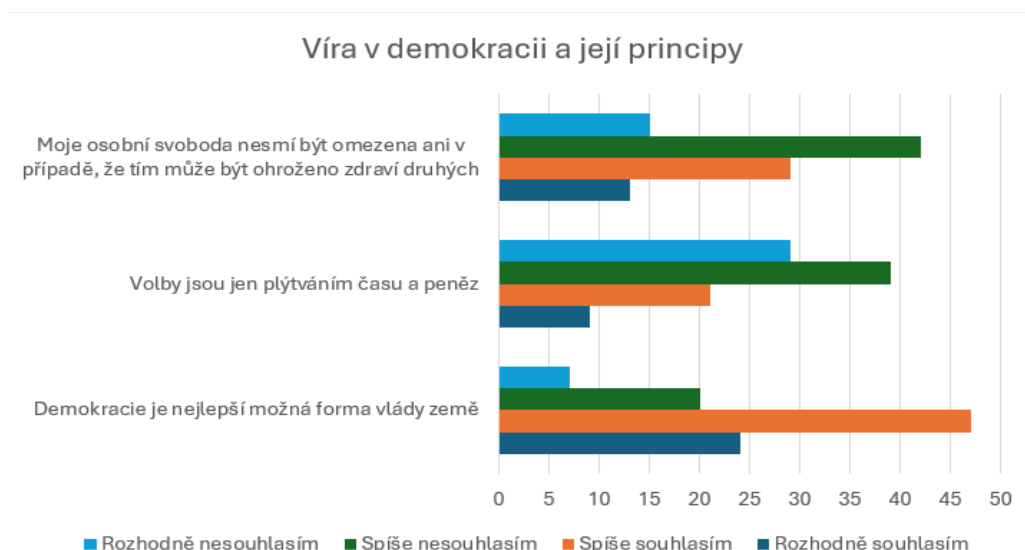
Osobně si toto vysvětluji tak, že armáda, školy, policie a soudy se mají držet objektivitu, které jsou dány zákony, a proto je mladí lidé vnímají jako důvěryhodné. Asi o tom vypovídá i fakt, že tyto instituce jsou spojovány s minimem kauz nebo korupcí. Sama osobně, jako mladý člověk, se s tímto výzkumem ztotožňuji a vnímám tyto instituce jako nejstabilnější prvky v naší zemi.

3.5. Mladí občané a důvěra v demokracii

Podíváme-li se na tabulku, můžeme vidět, že 71 % mladých lidí rozhodně nebo spíše důvěřuje demokracii a považuje ji za nejlepší formu vlády. Hůře na tom bylo vnímání voleb, které 68 % mladých lidí vnímá jako ztrátu peněz a času. Co se týče osobní svobody, tak 57 % mladých lidí tvrdí, že nesmí být omezená ani v případě, že by tím mohlo být ohroženo zdraví druhých.²⁵

²⁵ Česká rada dětí a mládeže. *Nevěří druhým, nevěří politickým stranám... Poznejte blíže pohled mladých Čechů a Slováků na demokracii*. Online. In: CRDM. 16. 11. 2020. Dostupné z: <https://crdm.cz/clanky/tiskove-zpravy/neveri-druhym-neveri-politickym-stranam-poznejte-blize-pohled-mladych-cechu-a-slovaku-na-demokracii/>. [citováno 2024-06-14].

Tabulka 2: Víra v demokracii a její principy (v %)

Zdroj: Česká rada dětí a mládeže (2020).

3.6. Mladí občané a vyjádření názorů

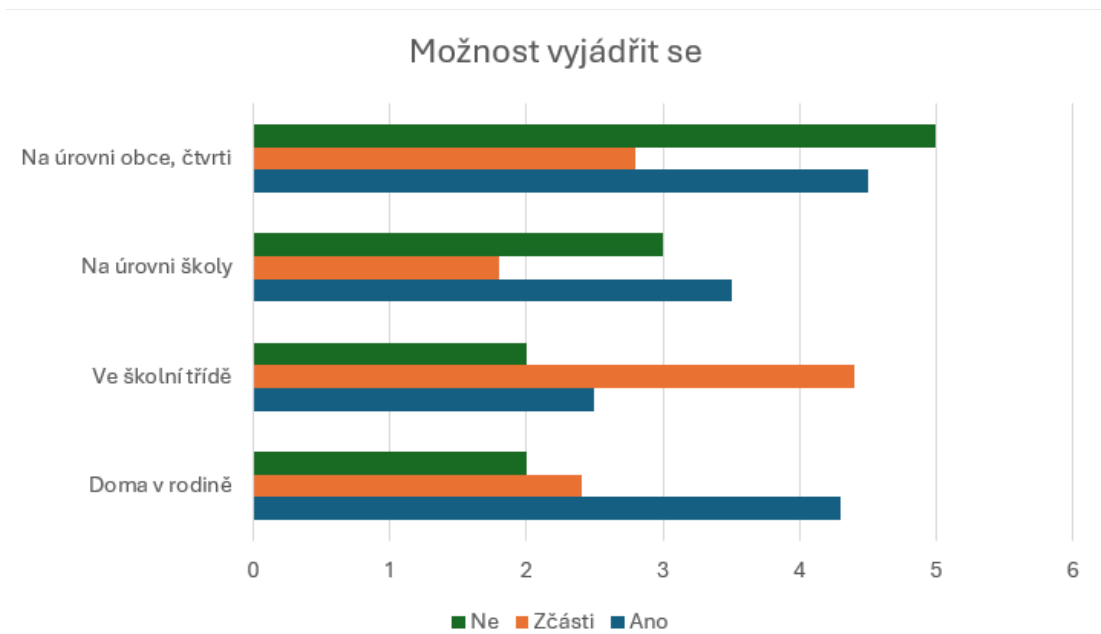
Již 35 let žijeme ve svobodné zemi, kde se můžeme veřejně vyjadřovat, ale také můžeme kritizovat. Osobně někdy cítím určité stigma, které má generace mých rodičů (generace Husákových dětí), protože nebylo normou, aby se doma svobodně a otevřeně bavilo o politickém dění a už vůbec ne, aby se kritizovalo. Ovšem pokud se chceme zabývat nedostatečným zájmem mladých o politiku, je dobré se zastavit nad tím, jak cítí možnost se svobodně vyjádřit bez toho, aniž by došlo k nějakému disrespektu ze strany starších. Sama za sebe mohu říci, že se často setkávám s dvěma rovinami tohoto problému. První je ta, že se sice o politiku zajímáme, ale nerozumíme jí, a tím pádem nemáme právo se k ní vyjadřovat. Druhá je ta, že se o politiku nezajímáme, což z nás dělá méněcenné.

Touto problematikou se zabíral výzkumný projekt Účast mladých lidí na politickém a společenském životě. Možnost vyjadřovat se k důležitým otázkám uvádí respondenti nejčastěji na úrovni rodiny (72 %), pouze 3 % uvádí, že tuto možnost nemají. Přibližně polovina dotazovaných (49 %) si myslí, že se rozhodně mohou vyjádřit na úrovni třídy, 41 % pak cítí, že vyjádřit se mohou pouze zčásti, a zbylých 10 % se vyjadřovat nemůže. O dost větší propad pak vidíme na úrovni školy. Pouze 16 % respondentů cítí, že může bez jakýchkoliv problémů vyjádřit svoje názory, zbylí dotazovaní si myslí, že je možné se vyjadřovat pouze zčásti (49 %) nebo vůbec (35 %). Nejhůře ale vnímají situaci na úrovni

obce nebo čtvrti. Asi dvě třetiny respondentů cítí, že nemají žádnou možnost projevit svůj názor.²⁶

Tabulka 3: Možnost vyjádřit se (v %)

Zdroj: Tomáš Houška (2006).

²⁶ HOUŠKA, Tomáš. *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě*. Praha: NIDM MSMT, 2006.

4. Mladí občané a politické organizace

Politické strany a hnutí mají své politické mládežnické organizace. Zde se mohou angažovat mladí občané, kteří souzní s danou politickou stranou či hnutím. Každá velká politická strana nebo hnutí v Česku má svou politickou mládežnickou organizaci.

Mladí lidé, kteří jsou součástí politické mládežnické organizace, tak mají možnost se spolupodílet na kampaních, organizovat společenské a kulturní akce nebo poznávat lidi stejného politického smýšlení. Dále to může sloužit jako příprava před vstupem do vysoké politiky.

Já osobně vnímám politické mládežnické organizace jako pozitivní složku politických stran. Hlas mladých občanů by měl být slyšet a častokrát mohou do strany či hnutí vnést mladickou energii a svěžího ducha.

Jako člověk, který se rád zajímá o politiku, jsem měla několikrát možnost navštívit společenské akce jedné politické mládežnické organizace a mohu říci, že to pro mě a mé postoje byla velice obohacující zkušenost.

4.1. Účast mladých občanů na aktivitách politických organizací

Jak jsem zde již psala mnohokrát, mladí se zkrátka nezajímají o politiku. Vypovídat by o tom mohl i výzkum provedený Flash Eurobarometer, který zkoumal, v čem se mladí občané evropských států nejvíce angažují. Z průzkumu vyplývá, že mladí Češi se nejvíce angažují ve sportovních klubech, což činí nějakých 30 %. Nejhůře na tom byla angažovanost na aktivitách politických organizací, kde pouze 2 % mladých Čechů jsou angažovaná. Celkový průměr ostatních členských států EU byl 5 %.²⁷

Abychom ale nebyli až tak pesimističtí, můžeme vyzorovat menší zlepšení. V roce 2017 přišel Flash Eurobarometer s novým průzkumem, kde můžeme vidět lehké zlepšení. Z průzkumu vyplývá, že angažovanost na aktivitách politických organizací vzrostla na 6 %. Celkový průměr ostatních členských států EU byl 7 %.²⁸

Můžeme tedy celkově vyzorovat lehký nárůst zájmu. V Česku jsme se zlepšili o 4 % a průměr států EU se zlepšil o 2 %.

---

²⁷ Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life.*“, European Commission, 2013. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_375_sum_en.pdf

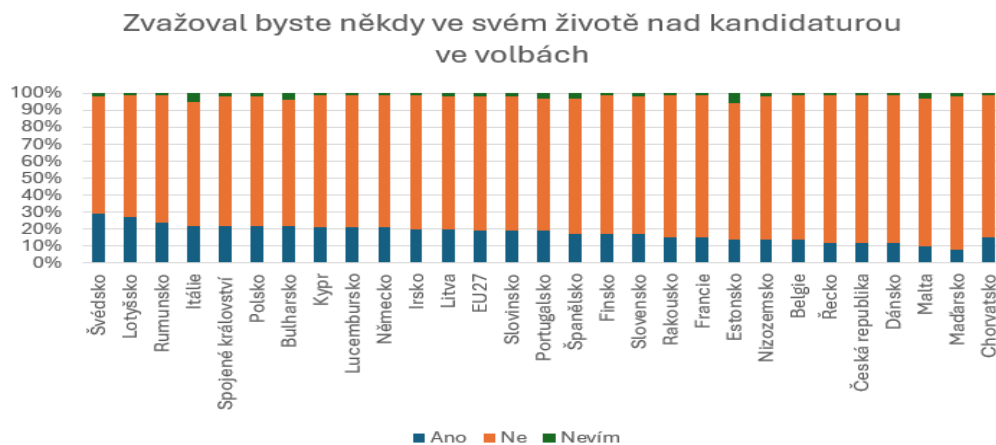
²⁸ Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life.*“, European Commission, 2013. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_375_sum_en.pdf

4.2. Mladí občané a možnost vstupu do politiky

Mladí lidé, oproti svým starším spoluobčanům, jsou inovativní a rychle se učí. Ať už se bavíme o jakékoli sféře, mladí občané mají svěží náhled na často rozličné problémy. Bavíme-li se o zastoupení mladých lidí v politice, je třeba se zaměřit i na ženy, protože v politice stále nejsou dostatečně zastoupeny. Ženský a mužský pohled by měl být vyvážený. Ženy nesmí být kvůli své typické roli (např. matka) zbaveny možnosti se podílet na rozhodovacích procesech ve vysoké politice.²⁹

Jak vysoká je ochota mladých lidí vstoupit do politiky? Z výzkumu od Flash Eurobarometer vyplývá, že obecně se mladí občané do vysoké politiky moc nehrnou. Nejlépe v průzkumu dopadlo Švédsko, kde by 29 % mladých občanů uvažovalo nad kandidaturou. Mladí Češi se umístili mezi posledními s 12 %. 87 % mladých vůbec nezvažuje kandidaturu. A poslední 1 % jsou mladí, kteří neví.³⁰

Tabulka 4: Uvažoval byste někdy ve svém životě nad kandidaturou ve volbách? (v %)

Zdroj: European Commission (2013).

4.3. Mladí občané a členství v politických organizacích

Projekt s názvem „Generation What?“ zmapoval generaci mladých občanů ve věku od 16 do 34 let. Zaměříme-li se na otázku členství v politické mládežnické organizaci, tak 94 % dotazovaných odpovědělo negativně. 66 % mladých nikdy nebylo v politické

²⁹ Youth, Speak Up! *Mladí lidé a politika v Česku*. Analýza a doporučení. 2021. [online].

³⁰ Flash Eurobarometer 375, „European Youth: Participation in Democratic Life.“, European Commission, 2013. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_375_sum_en.pdf

organizaci a ani o to nejeví zájem. Dalších 28 % mladých sice nikdy nebylo v politické organizaci, ale mělo by zájem si to zkusit. 7 zbývajících procent odpovědělo kladně. 4 % dotazovaných odpověděla, že byla v politické organizaci a zároveň se jim to líbilo. 3 % pak tvořili dotazovaní, kteří byli v politické organizaci, ale už by znovu do toho nešli.³¹

Graf 10: Byl jsi někdy v politické organizaci? (v %)

Zdroj: Generation What?

³¹ Generation What? *Zpráva o mladé generaci: Generation What?* [online]. Dostupné z: <http://www.generation-what.cz/portrait/data/all>

5. Politické preference mladých občanů

Politické klima a typ školy, kam student dochází, mají významný předpoklad pro stranickou preferenci mládeže. Například studenti, kteří studují gymnázium, tak spíše tíhnou k pravici, ale studenti, kteří studují na učilištích, spíše tíhnou k levici. Politické preference mladých dost ovlivňuje rodinné prostředí. Pokud rodiče volí pravicové strany, tak jejich dítě bude s velkou pravděpodobností také volit pravicové strany. Školní prostředí působí na studenty minimálně co se politických preferencí týče. Největší vliv má rodina, protože tam mladý člověk získává názory na politiku a její dění.

5.1. Studentské volby

Studentské volby jsou projektem JSNS (Jeden svět na školách), který spadá pod organizaci Člověk v tísni. Jejím cílem je především přiblížit základní principy demokracie, seznámit studenty s volebním systémem u nás a podpořit dialog správy veřejných věcí mezi studenty, vyučujícími i rodiči.³²

Ředitel programu JSNS v rozhovoru pro EDUin prohlásil, že: *„V souvislosti se školní výukou často zaznívá, že ‘politika do škol nepatří’. Pro mnohé to je jakési zaklínadlo, požadavek bez racionálního obsahu. Přitom z našich opakovaných výzkumů zpracovaných agenturou Median vyplývá, že škola nedostatečně reflektuje aktuální témata, problémy a výzvy současného světa. Na otázku ‚Co je pro vás nejčastější zdroj informací o společenských a politických tématech?‘ se škola v žebříčku možností ocitá vždy na posledním místě, za televizí, internetem, rodinnými příslušníky, dalšími médii, kamarády a známými. Za důležitý považují ještě jeden výsledek zmiňovaného výzkumu. Jen 20 % středoškoláků si myslí, že mohou ovlivnit řešení společenských problémů. To mimo jiné znamená, že nevěří principům zastupitelské demokracie. Dostáváme se tak vlastně zpátky k volbám.“*³³

Jsem ráda, že studenti, kteří ještě nemají právo volit, si alespoň mohou zkusit, jak celý proces vypadá. Osobně bych mnohem více uvítala, kdyby se do studentských voleb mohlo zapojit více škol a možná časem i základní školy. Samotnou by mě zajímalo, jak by dopadly výsledky na druhém stupni základních škol.

---

³² JSNS. Studentské volby – JSNS. www.jsns.cz [online]. [cit. 2024-07-03].

³³ *Studentské volby zvyšují účast prvovoličů ve skutečných volbách* [online]. [cit. 2024-07-03].

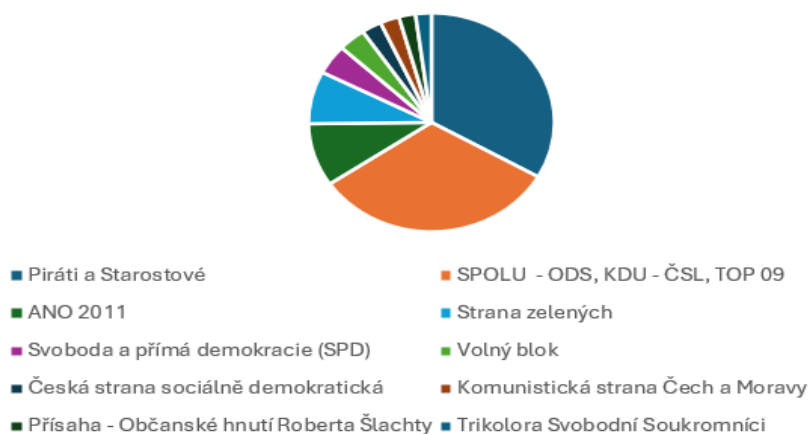
5.2. Výsledky studentských voleb do poslanecké sněmovny 2021

Studentské volby do PS se konaly 20. a 21. 9. 2021. Celkem se odevzdalo 40 899 platných hlasů. Možnost volit dostali studenti, kteří byli starší 15 let. Zapojilo se celkem 312 škol, z toho 159 gymnázií, 120 středních odborných škol (SOŠ) a 33 učilišť (SOU).

Studentské volby vyhrála koalice Piráti a Starostové s 30,4 %. Těsně na druhém místě se umístila koalice SPOLU – ODS, KDU-ČSL a TOP 09 s 29,4 %. Na třetím místě se umístilo hnutí ANO 2011 s 8,5 %.³⁴

Tabulka 5: Celkové výsledky studentských parlamentních voleb 2021 (v %)

Celkové výsledky studentských parlamentních voleb
2021

Zdroj: Jeden svět na školách (2021).

Z výsledků je tedy patrné, že mladí studenti volí ve velkém liberální nebo liberálně-konzervativní strany. Extrémní formy pravice či levice nejsou mezi mladými až tak populární. Pravicové hnutí SPD získalo pouhých 4 % a Volný blok 3,3 %. Tradiční levicové strany také nemají u mladých velkou popularitu. Extrémní levice v podobě KSČM získala pouze 2,3 % a mírnější ČSSD získala 2,4 %.

5.3. Volby do poslanecké sněmovny 2021

Zvolila jsem si volby do poslanecké sněmovny z roku 2021, protože je považuji za zajímavé z mnoha důvodů. Tyto volby vnímám jako ty nejdůležitější u nás v Česku. Poprvé

³⁴ JSNŠ. Výsledky studentských voleb – JSNS. www.jsns.cz [online]. Dostupné

z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby/vysledky-studentskych-voleb> [cit. 2024-07-03].

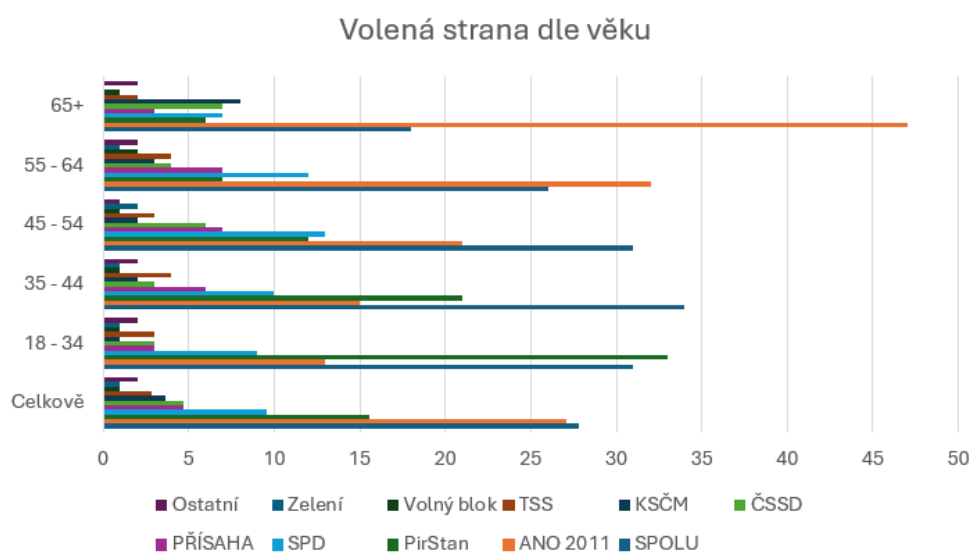
od revoluce v roce 1989 se do PS nedostaly tradiční levicové strany (KSČM nebo ČSSD, dnes SOCDEM).

Jako první bych se zaměřila na skupinu lidí ve věku 45–54 let, která tvořila 17% účast ve volbách. Koalici SPOLU volilo 31 % občanů. Na druhém místě se umístilo hnutí ANO s 21 %. Na třetím místě se umístilo SPD s 13 %. Na čtvrtém místě se umístila koalice Pirátů a Starostů s 12 %. Tradiční levicové strany jako KSČM a ČSSD získaly 2 % a 6 %.

Mladí lidé ve věku 18–34 let tvořili při účasti na volbách 23 %. Výsledky jejich věkové skupiny byly následující. Na prvním místě se umístila koalice Pirátů a Starostů s 33 %. Na druhém místě se umístila koalice SPOLU s 31 %. Na třetím místě se umístilo hnutí ANO s 13 %. Na čtvrtém místě se umístilo hnutí SPD s 9 %. Podobně jako u věkové skupiny 45–54 let můžeme sledovat propad tradičních levicových stran. KSČM získala pouhé 1 % a ČSSD získala pouze 3 %.

Shrneme-li výsledky celkově, tak vítězem byla koalice SPOLU s 27,8 %. Těsně na druhém místě se umístilo hnutí ANO s 27,1 %. Na třetím místě se umístila koalice Pirátů a Starostů s 15,6 %. Hnutí SPD získalo 9,6 %.³⁵

Tabulka 6: Volená strana dle věku (v %)

Zdroj: PAQ Research (2021).

³⁵ PAQ Research. *Analýza volebního chování ve sněmovních volbách 2021*, 2021 [online]. Dostupné z: https://www.paqresearch.cz/content/files/2023/01/PAQ_Povolebni_studie_PSP2021-1.pdf

6. Dotazníkové šetření

Moje bakalářská práce disponuje dvěma formami výzkumu. V první části empirické části práce se věnuji dotazníkovému šetření mezi studenty středních škol. Ve druhé části empirické části se nachází rozhovor se zainteresovaným odborníkem a ředitelem Centra pro demokratické učení Tomášem Hazlbauerem.

V bakalářské práci jsem si zvolila metodu písemného dotazování. Cílem tohoto výzkumu bylo popsat postoje mladých občanů k politickému dění v České republice. Jako cílovou skupinu jsem zvolila studenty středních odborných škol, učilišť a gymnázií, protože je to také období, kdy ve třetím ročníku studenti dosahují věku 18 let, a mají tedy volební právo.

Výsledky mého dotazníkového šetření nelze vztahovat na celou Českou republiku. Výsledky vypovídají pouze o postojích studentů středních odborných škol, středních odborných učilišť a gymnázií z Prahy a Středočeského kraje.

6.1. Metodika dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo mezi studenty ze středních odborných škol, učilišť a gymnázií a v to v době od 17. 7. 2024 do 27. 7. 2024.

Dotazník byl vyhotoven v online podobě prostřednictvím Google Forms. Dotazník jsem následně poslala svým známým, kteří ještě studují na středních školách, a zároveň jsem je poprosila o další sdílení mezi své spolužáky či přátele. Dotazník se skládal z 20 otázek, z toho 16 otázek bylo uzavřených a 4 otázky byly otevřené. Uzavřené otázky byly zaměřeny na politiku obecně a na její dění. Otevřené otázky byly určeny k zamyšlení nad různými procesy.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 40 lidí ve věku od 15 do 20 let. 50 % respondentů (20 lidí) tvořili muži. 47,5 % respondentů (19 lidí) tvořily ženy. 2,5 % pak byl pouze jeden respondent, který si nepřál uvádět své pohlaví. Co se týče typu navštěvované školy, tak nejvíce respondentů bylo ze středních odborných škol (77,5 %), gymnázia tvořila 17,5 % a učiliště tvořila 5 %.

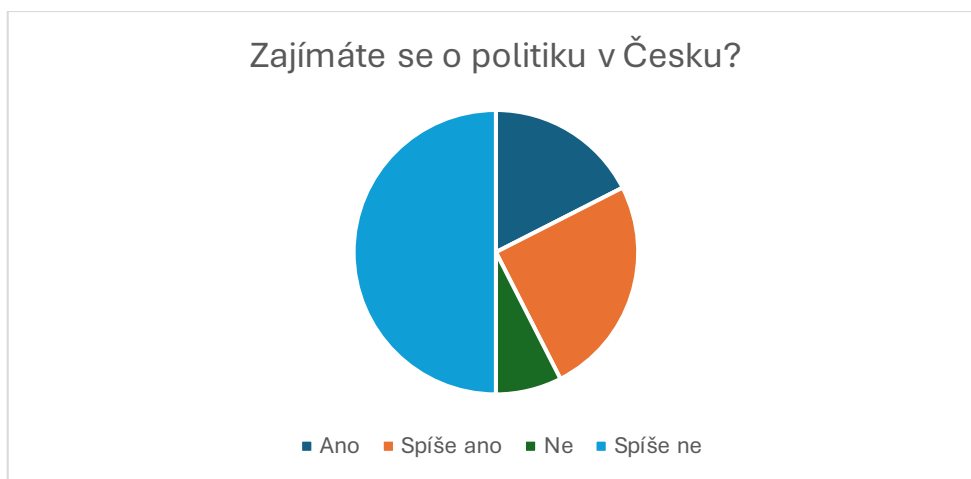
6.2. Výsledky dotazníkového šetření

Pomineme-li první tři otázky, které měly osobní charakter (věk, pohlaví, navštěvovaná škola), tak otázky číslo 4, 5, 6 se zabývaly zájmem o politiku ve třech rovinách.

První rovina byla politika v České republice. Na otázku “Zajímáte se o politiku v Česku?” respondenti odpovídali následovně. 17,5 % respondentů odpovědělo “ano“, 25 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 7,5 % respondentů odpovědělo “ne“ a 50 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 11: Zajímáte se o politiku v Česku? (v %)

Druhá rovina byla politika komunální, tedy na úrovni obce/města. Na otázku “Zajímáte se o komunální politiku (ve Vašem městě / Vaší obci)?“ respondenti odpovídali následovně. 5 % respondentů odpovědělo “ano“, 30 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 17,5 % respondentů odpovědělo “ne“ a 47,5 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 12: Zajímáte se o komunální politiku (ve Vašem městě / Vaší obci)? (v %)

Třetí rovina byla politika zahraniční. Na otázku “Zajímáte se o zahraniční politiku?” respondenti odpovídali následovně. 22,5 % respondentů odpovědělo “ano“, 35 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 10 % respondentů odpovědělo “ne“ a 32,5 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

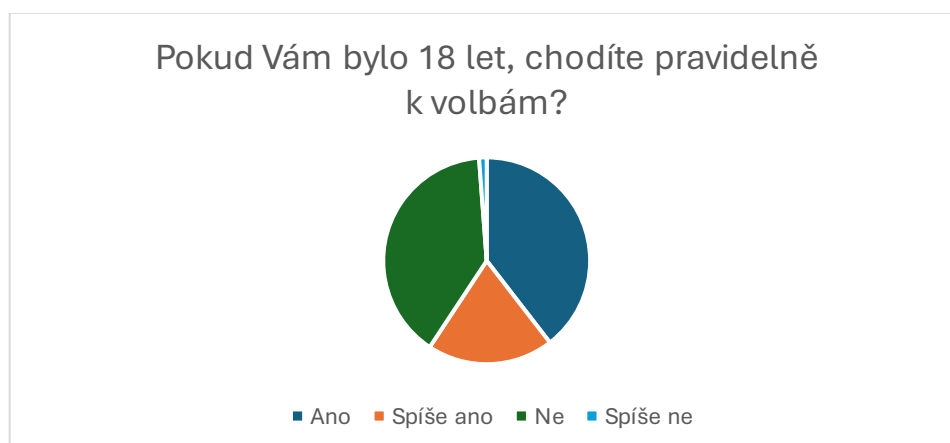
Graf 13: Zajímáte se o zahraniční politiku? (v %)

Následujících 7 otázek (otázky: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) se věnovalo angažovanosti na volbách, ale i na jiných politických aktivitách.

Otázka číslo 7 se věnovala účasti na volbách. Na otázku “Pokud Vám bylo 18 let, chodíte pravidelně k volbám?” odpověděli respondenti následovně. 40 % respondentů uvedlo ano, 20 % respondentů uvedlo spíše ano a 40 % respondentů uvedlo ne.

Graf 14: Pokud Vám bylo 18 let, chodíte pravidelně k volbám? (v %)

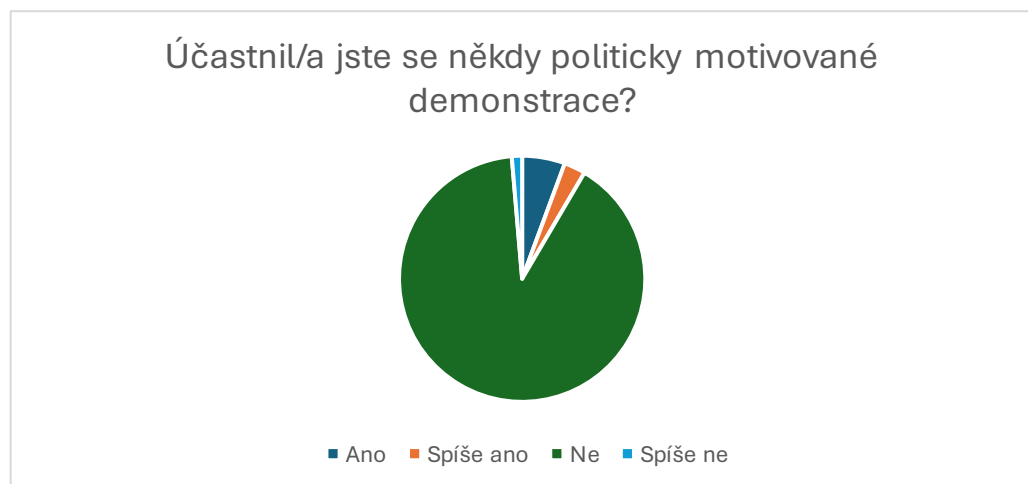
Otázka číslo 8 se věnovala podepisování peticí. Na dotaz “Podepsal/a jste někdy petici vytvořenou politickou stranou či hnutím?” odpověděli respondenti následovně. 10 % respondentů odpovědělo “ano“, 2,5 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 77,5 % respondentů odpovědělo “ne“ a 10 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 15: Podepsal/a jste někdy petici vytvořenou politickou stranou či hnutím? (v %)

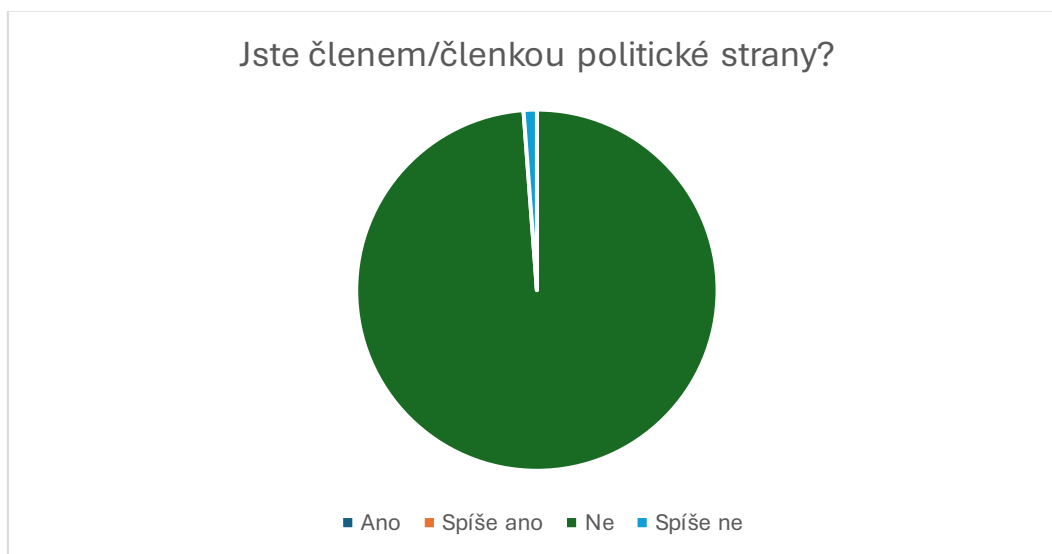
Otázka číslo 9 se věnovala účasti na demonstracích. Na otázku “Účastnil/a jste se někdy politicky motivované demonstrace?” odpověděli respondenti následovně. 5 % respondentů odpovědělo “ano“, 2,5 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 80 % respondentů odpovědělo “ne“ a 12,5 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 16: Účastnil/a jste se někdy politicky motivované demonstrace? (v %)

Otázka číslo 10 se věnovala členství v politických stranách a hnutích. Na dotaz “Jste členem/členkou politické strany?” odpověděli všichni respondenti “ne”.

Graf 17: Jste členem/členkou politické strany? (v %)

Otázka číslo 11 se věnovala členství v politických mládežnických organizacích. Na otázku “Jste členem/členkou mládežnické organizace pod politickou stranou?” drtivá většina odpověděla “ne” (97,5 %) a pouze 2,5 % odpovědělo “ano”.

Graf 18: Jste členem/členkou mládežnické organizace pod politickou stranou? (v %)

Otázka číslo 12 se věnovala možnosti vstupu do politické strany. Na otázku “Přemýšlel/a jste někdy o vstupu do politické strany či hnutí?” odpověděli respondenti následovně. 7,5 % respondentů odpovědělo “ano“, 22,5 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 67,5 % respondentů odpovědělo “ne“ a 2,5 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 19: Přemýšlel/a jste někdy o vstupu do politické strany či hnutí? (v %)

Otázka číslo 13 se věnovala účasti mladých lidí na volbách. Na dotaz “Myslíte si, že je účast mladých lidí na volbách vysoká?” odpověděli respondenti následovně. 5 % respondentů odpovědělo “ano“, 32,5 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 7,5 % respondentů odpovědělo “ne“ a 55 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 20: Myslíte si, že je účast mladých lidí na volbách vysoká? (v %)

Otázka číslo 14, první otevřená otázka v dotazníku, se zabývala tím, co pro mladé lidi znamená demokracie. Nejčastěji používaným slovem byla svoboda, které se objevilo v patnácti odpovědích. Vybrala jsem pro představu několik pestřejších odpovědí.

- *„Demokracie pro mě znamená svobodu slova a možnost volit toho, s jehož názory se ztotožňuji, anebo jsou mi nejbližší.“*
- *„Myslím si, že je to něco velmi důležitého a jsem vděčná za to, že můžeme volit a podílet se na rozhodnutí.“*
- *„Anarchismus, momentální ‘demokracie’ není vláda lidu ale spíše oligarchie.“*
- *„Způsob vládnutí v zemi, kde obyvatelstvo rozhoduje o tom, kdo bude vládnout, nebo o některých zásadních rozhodnutích, které ovlivní život obyvatel či budoucnost státu.“*
- *„Možnost mít vlastní názor a veřejně ho projevit.“*
- *„Právo všech občanů ovlivňovat chod státu.“*

Na otázku číslo 14 jsem navázala otázkou číslo 15, která se zabývala ohrožením demokracie. Na otázku “Myslíte si, že je demokracie v České republice ohrožená?” odpověděli respondenti následovně. 15 % respondentů odpovědělo “ano“, 17,5 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 15 % respondentů odpovědělo “ne“ a 52,5 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 21: Myslíte si, že je demokracie v České republice ohrožená? (v %)

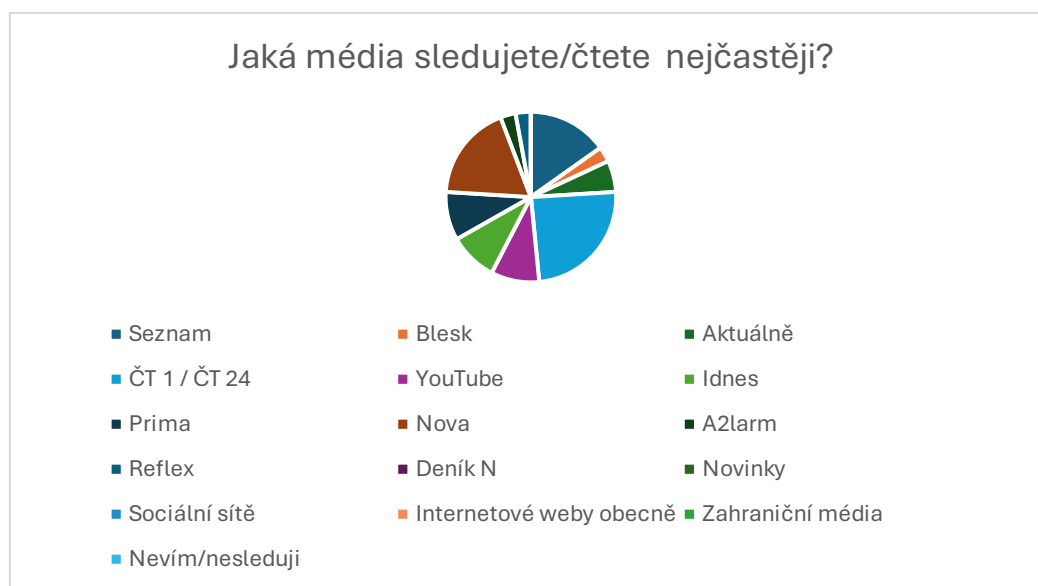
Otázky číslo 16 a 17 se zabývaly čerpáním informací. Na otázku číslo 16 “Jakou formou získáváte informace o politickém dění?” byly odpovědi následující. Přes polovinu uchazečů (52,5 %) čerpá informace z internetových zpravodajských webů. 7,5 % tvořily sociální sítě. 30 % tvořilo televizní zpravodajství. 10 % tvořila videa na platformě YouTube.

Graf 22: Jakou formou získáváte informace o politickém dění? (v %)

Otázka číslo 17 byla otevřená a ptala jsem se, jaká média čtou/sledují mladí nejčastěji. Největší popularitě čelí sociální sítě s 15,2 %, na druhém místě se umístila Česká televize s 13,5 % a na třetím místě se umístily internetové weby obecně.

Graf 23: Jaká média sledujete/čtete nejčastěji? (v %)

Otázka číslo 18 se zabývala důvodem, proč mladí lidé nejeví o politiku dlouhodobě zájem. Otázka byla opět otevřená a respondenti odpovídali opravdu různorodě. Ty nejzajímavější odpovědi zde shrnuji.

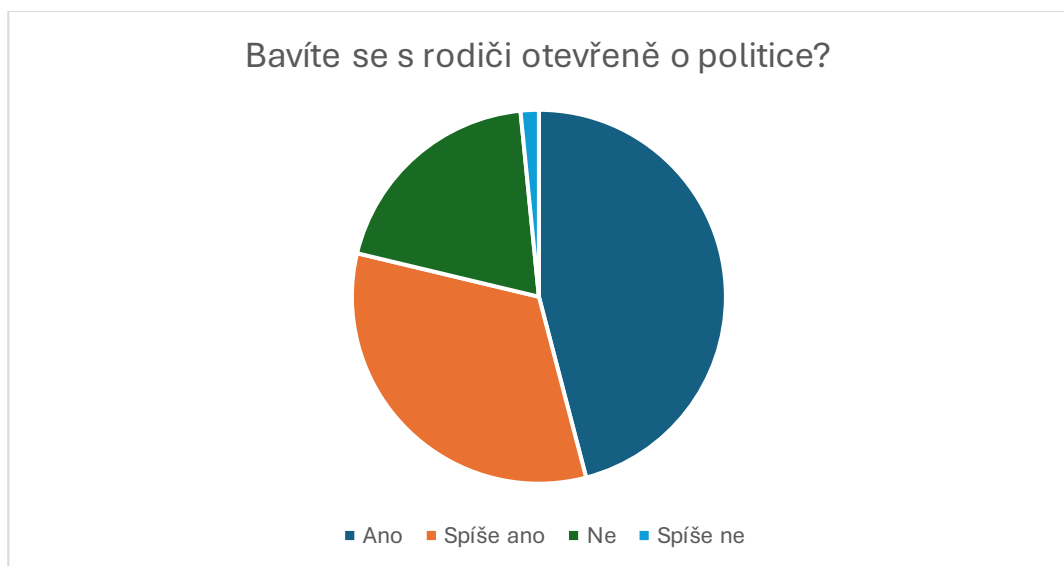
- „Protože poslední dobou je to spíše o urážení mezi politickými stranami a předhánění se navzájem. Nikoho z politiků už nezajímá naše republika, všichni chtějí jen peníze.“
- „Vyrůstali v době, kdy to nebylo potřeba (mimořádná společenská stabilita cca 2000–2020).“
- „Jelikož se na ně neberou tolik ohledy jako na starší.“
- „Nevidí v tom budoucnost, nemyslí si, že něco změní.“
- „Upřímně nevím, ale je to rozhodně velká škoda, jelikož nemohou zasáhnout do politického směřování České republiky.“
- „Protože spousta politiků se soustředí na důchodce.“
- „Protože se nejspíše zajímají o jiné věci a myslí si, že třeba nějakou věc nemohou změnit a je to zbytečný čas.“

- „Mají problémy, které jsou k nim blíž (např. kde bydlet, kde pracovat, kde sehnat peníze potřebné k založení rodiny) a také jim často nedochází, že právě skrze volby se může změnit něco ve větším měřítku. Chtělo by to líp vysvětlit, jak jim daná legislativa může zlepšit život, aby to pochopili všichni a aby jim začalo víc záležet na své budoucnosti.“
- „Protože mají mladí lidé představu, jak by něco mohlo být lepší, ale stát se o to nezajímá.“
- „Jsou zahlceni mnoho informacemi a jsou z toho zmatení.“
- „Myslím si, že se mladí lidé o politiku začali spíše zajímat více, z mé zkušenosti jich je větší počet, než bych čekal, ale ti, co nejeví zájem, spíše pořádně nerozumí jednotlivým ideologiím nebo zájmům stran.“
- „Přijde jim, že jejich hlas nic neovlivní, jelikož myslí pouze sami za sebe a nevidí "větší obraz", kde jednotlivé hlasy dokážou udělat velký rozdíl.“
- „Až moc lží a podvodů.“

Otázky číslo 19 a 20 se zaměřily na diskusi v rodinách ohledně politiky. Na otázku číslo 19 “Bavíte se s rodiči otevřeně o politice?” odpověděli respondenti následovně. 35 % respondentů odpovědělo “ano“, 25 % respondentů odpovědělo “spíše ano“, 15 % respondentů odpovědělo “ne“ a 25 % respondentů odpovědělo “spíše ne“.

Graf 24: Bavíte se s rodiči otevřeně o politice? (v %)

Jestliže respondent odpověděl na otázku číslo 19 “ne“ nebo “spíše ne“, tak mě pak ve 20. otázce zajímalo, z jakého důvodu se s rodiči o politice doma nebaví.

Otázka byla otevřená a respondent měl tak možnost se podělit o to, proč nesdílí svůj názor s rodiči.

Odpovědi byly opět zajímavé, protože dost často respondenti uváděli, že by pak u nich doma došlo k rozepři nebo hádce.

- *„Mám celkem odlišný názor než oni, ale vím, že diskuse by nikam nevedla.“*
- *„Nevím, asi zastáváme jiné názory.“*
- *„Protože se o ní bavit nechtějí.“*
- *„Dochází pak k rodinným hádkám.“*
- *„Kvůli tomu, že není se o čem bavit, všichni vědí, že to jsou sami hovada.“*
- *„Mají jiné názory než já.“*
- *„Mají na politiku jiný názor než já a nechci se s nimi kvůli tomu hádat.“*
- *„Nějak nás politika v rodině nezajímá.“*

6.3. Závěr dotazníkového šetření

Výsledky mého dotazníkového šetření nejsou nijak překvapivé a zdaleka ne optimistické. Jak jsem již psala v teoretické části – mladí se spíše nezajímají o politiku. Postupně se zde budu zaměřovat na jednotlivé okruhy otázek.

Bavíme-li se o politice na třech úrovních (tuzemská, komunální a zahraniční), tak mě velice překvapil zájem o zahraniční politiku, kde přibližně $\frac{3}{4}$ dotázaných odpovědělo kladně. Důvodem může být ruská agrese na Ukrajině, Izraelsko-palestinský konflikt nebo blížící se americké prezidentské volby. Nejhůře dopadla tuzemská politika, která není mezi mladými tak populární. Zároveň mi přišlo zajímavé, že mladé občany více zajímá ta komunální politika.

Dalším segmentem otázek byla angažovanost na politickém, společenském a občanském dění. Co se týče docházky k volbám, tak mě mile překvapilo, že více jak polovina respondentů k volbám chodí. Občanská angažovanost v podobě chození na protesty nebo podepisování petic není mezi mladými taky nijak oblíbenou aktivitou. Členství v politických stranách nebo mládežnických organizacích opět nečelí velké popularitě, ale nad vstupem do politické strany přemýšlí nad $\frac{1}{4}$ dotázaných, což můžeme brát pozitivně v tom, že mladí ví, že mají nějakou možnost. Segment těchto otázek jsem zakončila otázkou, kde jsem se studentů ptala, zdali si myslí, že je účast mladých ve volbách vysoká. Přes $\frac{3}{4}$ dotázaných studentů odpověděly kladně.

Otázky číslo 14 a 15 se zaměřily na demokracii a jak ji mladí vnímají. Mladí si nejčastěji demokracii spojují se slovem svoboda ale také s možností projevit svůj názor. Ovšem skoro $\frac{3}{4}$ lidí si myslí, že demokracie u nás je ohrožená.

V otázkách číslo 16 a 17 jsem se věnovala zdrojům informací, ze kterých mladí čerpají. Pokud to shrneme, tak mladí čerpají mnoho informací ze sociálních sítí, což má určitě své výhody, ale i nevýhody. Zároveň mi přijde fascinující, jak mladí lidé berou jako druhý nejčastější zdroj informací Českou televizi. Veřejnoprávní médium očividně svoji roli hraje dobře a i mladí, kteří spíše čerpají informace ze sociálních sítí, důvěřují tomuto médiu.

Otázka číslo 18 byla zaměřená na problematiku nezájmu mladých lidí o politiku. Odpovědi byly spíše negativního tónu. Studenti často zmiňovali nezájem ze strany politiků o mladé lidi. Dále zde figurovaly lži nebo nadměrné množství informací. V neposlední řadě také velká zaměřenost na seniory oproti mladým či čistě neznalost politických stran nebo ideologií.

Otázky číslo 19 a 20 se věnovaly politice v rodinném prostředí. Přes $\frac{3}{4}$ dotázaných odpovědělo kladně a baví se s rodiči otevřeně o politice. Ti, co odpověděli záporně, přicházeli s tím, že politika u nich doma pouze způsobuje hádky, a proto se jí raději vyhýbají.

7. Rozhovor s ředitelem CEDU

7.1. CEDU a jeho poslání

CEDU (Centrum pro demokratické učení) je nezisková organizace, jejímž smyslem je vzdělávání škol a následně i dětí v oblasti občanského soužití. Metodicky podporují žáky tím, jak pracovat s odpovědností ve školních zařízeních, ale aby i později mohli ovlivňovat budoucnost a místo kde žijí. Toho všeho chtějí docílit pomocí žákovských parlamentů, které na školách pomáhají tvořit, a pomocí koordinace a podpory učitelů. Vybavují děti občanskými dovednostmi a vytváří bezpečné prostředí na školách v rámci třídnických hodin. Mimo školní parlamenty se CEDU zabývá také podporou rodičů nebo zástupci měst. Přispívají tak k veřejné debatě o stavu demokracie v České republice.³⁶

7.2. Tomáš Hazlbauer

Tomáš Hazlbauer je vystudovaný učitel českého jazyka a základů společenských věd. Ze začátku se věnoval prožitkovým kurzům pro děti a později pořádal semináře pro pedagogy a ředitele škol. Na svém kontě má již přes 200 seminářů a velice ho baví mentorování pedagogů. V CEDU je od samého začátku a momentálně je ředitelem.

Jak mi sám řekl, CEDU je nezisková organizace a veškeré peníze, které vydělá, vrací zpátky do organizace, aby lépe fungovala a rozrůstala se.

Na pana Hazlbauera jsem dostala doporučení od mého vedoucího práce pana PhDr. Salima Murad, PhD. Rozhovor s Tomášem Hazlbauerem se uskutečnil 26. 7. 2024 prostřednictvím videohovoru. Rozhovor v audio verzi je k dispozici u mě. Pan Hazlbauer byl seznámen se zpracováním rozhovoru a jeho formou.

7.3. Otázky do rozhovoru

- 1) Jakými prostředky bychom měli mladé lidi motivovat k většímu zájmu o politické dění?
- 2) Jak by mohl přispět učitel ZSV/OV k aktivizaci studentů, bavíme-li se o politice?
- 3) Pomohl by mladým lidem mezigenerační dialog?
- 4) Je možné přiblížit politiku mladým skrze určité téma (klimatická krize) nebo skrze školní parlament?

---

³⁶ Úvod. *CEDU* [online]. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://cedu.cz/o-nas>

- 5) Jak vnímáte předmět ZSV / OV? Je podle Vás dobře nastavený nebo je to víc o učiteli a jeho přednesu?
- 6) Má být škola apolitická?

7.4. Rozhovor

Jakými prostředky bychom měli mladé lidi motivovat k většímu zájmu o politické dění?

„Tato problematika má tři roviny. První rovina je dívat se na jedince optikou globálu, tedy že pokud máme globální problém, tak se dotkne každého z nás. Je to taky problém, který zajímá nejmíň lidí. Může to být třeba problematika týkající se klima – jak bude naše klima vypadat za 30 let nebo jestli se válčí 5 km od nás nebo 5 000 km od nás. Ovšem když pozoruji dnešní mladé lidi, tak mají mnohem větší globální pohled oproti mé generaci nebo generaci našich rodičů. Druhá rovina je taková středová, tj. když se člověk dívá na toho člověka ve státě, ale také ve škole, v městě, v obci. Zkrátka je součástí nějaké skupiny, což je pro člověka důležité, aby někam patřil. Ovšem toto jsou lidsky uměle vytvořené skupiny. Ale každý z nás z té umělé skupiny může přispět k tomu, aby daná skupina fungovala tak, jak já si nejlépe představuji. Třetí rovina je, jak sám člověk na sebe pohlíží jako na jednotlivce. Co já potřebuji, v čem mi je dobře, jaké mám potřeby a jak moje potřeby přes nějaký dialog mohu realizovat, a to je podle mě strašně důležité, protože dneska například většina psychických poruch je důsledkem špatného uchopení JÁ. Bud' je mi blbě říkat co potřebuji a dusím to v sobě, nebo si říkám o kdeco a vlastně už ani nevím co chci a nemám. K tomu všemu ta škola může vést, ale ne prostřednictvím poznámek ve stylu: ‚Měla by ses takhle chovat ve skupině‘ nebo ‚měla bys být na ostatní hodná‘, ale vysvětlit jim ten smysl toho, proč je to tak důležité. Člověk by měl dojít k tomu, že všechno se týká mé osoby, a nakonec to ovlivní můj život nebo moji životní spokojenost.“

Jak by mohl přispět učitel ZSV/OV k aktivizaci studentů, bavíme-li se o politice?

„Tady mě napadají dvě formy. Jedna forma je jaký je učitel – jak zvládá svoji práci, jaký je ‚profík‘ nebo jak je schopný, protože ta občanská nauka je vlastně těžká, protože pokud to ten učitel pojede čistě teoreticky, tak je to strašná nuda. Demokracie by měla být vžitá, ono se nedá učit o demokracii, respektive dá, ale je to na dvě hodiny. Jedna věc je učit se o demokracii a druhá věc je žít v demokracii, být v ní. Je to forma prožitků. Je opravdu těžké zformovat občanskou nauku tak, aby nebyla tak teoretická. Například žákovský

parlament je tomu předmětu nejbliž. My v CEDU to děláme zážitkovou formou a ptáme se těch žáků/studentů ‚Co bys chtěl změnit nebo co tě tady štve‘ a za pomoci různých společných projektů a zážitků učíme žáky spolu vycházet a realizovat věci. Druhá forma je, což jsme vyzkoušeli na základě 30 škol, které jsme navštívili, že pokud učitel občanské výchovy nebo základů společenských věd nemá ten demokratický mindset nebo nevěří demokracii, tak to zkrátka nejde. Nemůžete učit něco, čemu vlastně nevěříte. Je to opravdu těžký, když učitel je autokrat, který jen přikazuje a zakazuje a následně studentům říká, ať se nebojí projevit svůj názor. Pozorujeme, že mnoho učitelů tuto vlastnost nemá, že to je pro ně těžký. Je to takový tenký led, když máte být průvodcem žáka a zároveň ho provázet tím občanským životem. Kolikrát ten učitel může narazit na téma jako je třeba sexualita nebo nějaký společenský problém a pro některé je to zkrátka tabu, protože to pro ně značí právě ten tenký led a necítí se v tom komfortně. Takže za mě osobně to určitě chce osobní zralost toho učitele, protože bez toho to nedává smysl.“

Pomohl by mladým lidem mezigenerační dialog?

„Obecně si myslím, že ano. Vezmeme-li téma multikulturality, tak pro mnoho lidí je obohacující cestovat a poznávat různé kultury a jak si lidé žijí jinde, ale chce to zároveň bezpečný prostor pro tu realizaci. Obohacující může být setkání i s obyčejným devadesátníkem, protože pokud někdo nemá někoho takového v rodině, tak si těžko představí, jak se mu žije a co řeší. To samé platí na mladé lidi třeba od 17 do 22 let, protože někdo si zas nedokáže představit, co řeší lidé v tomto věku. My jako lidé děláme takové zkratky – Indové dělají tamto, mladý dělají tamto. Ale to vše je jen nějaké zobecňování, které ničemu nepomáhá. Primární pro ten dialog je vytvořit bezpečné prostředí, kde se může realizovat, což platí i na tu společnost. Představte si, že by se setkal radikální a nacionálně smýšlející důchodce s mladým liberálním člověkem, tak je skoro tutovka, že to dopadne fiaskem a vlnou nenávisti a konfliktem. Rád bych viděl, aby nějaká babička mohla povědět, co už všechno zažila, z čeho se poučila nebo co všechno v životě má za sebou, a toho mladého by to mohlo nadchnout a vzít si z toho třeba ponaučení. Zároveň kdyby ta babička viděla, jak nějaký mladý člověk je akční, nadaný, šikovný, kde všude byl, co má nacestováno, jak přemýšlí o všech možných lidech, jak má rád všechny bez ohledu na pohlaví nebo orientaci. To zas pro tu babičku může být obohacující v tom, jak mladí jsou otevření a svobodní a třeba by mohla dojít k tomu, že se jí to vlastně líbí.“

Je možné přiblížit politiku mladým skrze určité téma (klimatická krize) nebo skrze školní parlament?

„Za mě je to jediný způsob, jak přiblížit mladým politiku, ale nejen mladým. Je to hezky vidět na školních parlamentech, které pomáháme realizovat. Často se setkáváme s tím, že učitelé si stěžují na to, že žáci řeší pouze jedno téma, jako je např. jídelna. Já jim pokaždé říkám, že je mi to úplně jedno, protože je důležité, aby to šlo od srdce, aby to byla jejich iniciativa. Pokud máte problém, který trápí všechny žáky ve škole, tak je určitě namísto to řešit třeba s vedením. V momentě, kdy iniciují problém a vyřeší ho, tak mají žáci dobrý pocit, že něco dokázali, že na to měli a budou mít pak odhodlání řešit i jiné věci v budoucnu. Třeba když se ten člověk někam přestěhuje a všimne si, že lidé hází odpadky mimo popelnice, tak zorganizuje setkání lidí ze stejného domu/paneláku/obce a začnou problém řešit a hledat třeba i nějaký kompromis. Vždy je důležité přiblížit politiku skrze konkrétní věc, nikoli abstraktní.“

Jak vnímáte předmět ZSV/OV? Je podle Vás dobře nastavený nebo je to víc o učiteli a jeho přednesu?

„Nejvíce problémů plyne ze vzdělávacího procesu, podle mě. Předmět definují RVP a to, jak jsou vzdělávání učitelé, zas definuje nějaká strategie vysokých škol, ale celkově to stojí na nějaké prestiži povolání. Neřekl bych, že problém není v RVP nebo u učitelů. Důležité je mít pro to dobré podmínky. Co chtějí rodiče po svých dětech? No tak hlavně aby udělaly přijímačky z češtiny a matiky na nějakou super střední školu, aby ideálně studovaly nějaký technický/IT obor, uměly co nejvíce jazyků a vydělávaly hodně peněz, protože pak budou šťastný. To jsou potřeby většiny rodičů, a tím pádem ta poptávka po společenskovědním vzdělání není.“

Má být škola apolitická?

„Politika do škol rozhodně patří. Kde jinde se má člověk učit nějakému jednání, které souvisí s politikou, jinde než ve škole. Ale samozřejmě to neznamená žádnou indoktrinaci, aby tam chodili politici a říkali, koho mají volit, to rozhodně ne a ze zákona je tohle zakázané. Ale osobně já jako učitel jsem vždycky studentům říkal, koho jsem volil, když se mě na to zeptali. Samozřejmě je důležité je nijak neovlivnit. Ale za sebe mohu říct, že nikdy jsem se nebál nosit politická témata do školy. Podívejme se na naši společnost nyní. My jsme od politiky tak odrtrženi a tak moc jí nerozumíme a máme to tak strašně znechucený, že ve výsledku volíme úplný blbosti, protože tomu nikdo nerozumí. Lidé se hádají

nad různými detaily místo toho, aby se zajímali o to, jakým směrem budeme nadále směřovat. Takže ano, politika do školy patří, ale ne ta indoktrinační.“

7.5. Shrnutí rozhovoru

Z rozhovoru je patrné, že pokud má student učitele ZSV/OV, který je zainteresovaný do svého předmětu, může tak učitel studentovi předat víc, než když plytce hovoří např. o principech demokracie. Zároveň také z rozhovoru vyplývá, že skvělou formou, jak si demokracii a občanské soužití zažít, je forma prožitku. Všechno plyne z nějaké praxe, kterou student zažívá během školní docházky.

Zabývali jsme se také mezigeneračním dialogem, který může vést ke vzájemnému porozumění mezi generacemi. Sám pan Hazlbauer říkal, že pro seniorku může být obohacující, jak mladí lidé cestují a nesoudí nikoho na základě pohlaví či sexuální orientace a pro mladého člověka zase může být obohacující, co si daná seniorka už v životě zažila a z čeho se poučila. Sdílení zkušeností a pohledů by mohlo do značné míry zbavit mnoho lidí předsudků nebo stereotypů.

Pro mě, jako budoucí učitelku ZSV, byl také přínosný fakt, že je dobré vše vysvětlovat na příkladech, které si sami žáci a studenti mohou představit (např. klimatická krize). Abstraktní témata neplní svou roli dostatečně dobře a je tedy nutné ukázat a vysvětlit studentům věci na konkrétních případech.

Velice mě zaujala poslední část rozhovoru, kde jsem se pana Hazlbauera ptala na to, zdali má být škola apolitická. Odpověď mě vlastně překvapila. Samozřejmě, reklama politických stran ve školách je zakázána zákonem, jedná se o § 32 ve školském zákoně.³⁷ Nicméně učitel by si měl být vědom svého vlivu a snažit se tak neovlivnit studenty svým názorem na aktuální společenské dění či volby.

---

³⁷ Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2018 [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/zneni-20240101#f2873867>

Závěr

Na základě informací a výzkumu v mé práci je patrné, že mladí lidé nejeví příliš velký zájem o politiku. Největší popularitě čelí především zahraniční politika a komunální politika. Zároveň ale z mého průzkumu vyplynulo, že více než polovina studentů, kteří dosáhli 18 let, chodí pravidelně k volbám. Důležité je také zmínit fakt, že pokud je člověk vzdělanější, tak chodí k volbám častěji a víc se zajímá o politické dění.

Mladí se angažují především ve sportovních či kulturně-uměleckých organizacích. Co se týče politických mládežnických organizací, tak pouze jeden respondent v mém šetření uvedl, že je součástí politické mládežnické organizace. Zajímavá byla možnost vstupu do politiky, kde lehce přes ¼ mladých zvažovalo vstup do politické strany. Vezmeme-li to obecně, tak zájem o vstup do politické mládežnické organizace také nečelí příliš velké popularitě.

Bavíme-li se o nezájmu o politiku, padaly různé pohledy na to, proč se mladí nezajímají. Mají pocit, že nic nezmění. Vnímají, že se politici soustředí spíš na seniory než na ně. Dále za politikou vidí jen lži a podvody. V neposlední řadě také fakt, že tomu mladí ne vždy rozumí a jsou kolikrát zmatení.

Rozhovor dodal práci další pohled, a to pohled odborníka, který učí školy a studenty žít v demokratické společnosti za pomoci žákovských parlamentů a třídnických hodin. Pan Hazlbauer zmiňoval odtržení lidí od politiky, protože se pro ně stává nestravitelnou a ztrácí se v ní. Tato myšlenka vyplývá i z dotazníkového šetření, kde jeden z respondentů tento problém pojmenoval stejně.

Výsledkem práce je to, že mladí občané se spíše o politiku nezajímají, což plyne z určitého znechucení, obavy, že nic nezmění, lží a nedostatku zájmu ze strany politických představitelů.

Seznam použitých zdrojů

- CVVM SOÚ AV ČR, *Naše společnost. Zájem o politiku a názory na podílení se občanů na rozhodování – únor 2020*. [online]
- Česká rada dětí a mládeže. *Nevěří druhým, nevěří politickým stranám... Poznejte blíže pohled mladých Čechů a Slováků na demokracii*. Online. In: CRDM. 16.11.2020. Dostupné z: <https://crdm.cz/clanky/tiskove-zpravy/neveri-druhym-neveri-politickym-stranam-poznejte-blize-pohled-mladych-cechu-a-slovaku-na-demokracii/>. [citováno 2024-06-14].
- European Commission/EACEA/Eurydice, 2017. *Citizenship Education at School in Europe – 2017*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-9492-614-2
- Flash Eurobarometer 375, „*European Youth: Participation in Democratic Life*.“, European Commission, 2013. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_375_sum_en.pdf
- Flash Eurobarometer 455, „*European Youth*“., European Commission, September 2017. [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/455/surveyKy/2163>
- Generation What? *Zpráva o mladé generaci: Generation What?* [online]. Dostupné z: <http://www.generation-what.cz/portrait/data/all>
- HOUŠKA, Tomáš. *Účast mladých lidí na politickém a společenském životě*. Praha: NIDM MSMT, 2006.
- ICCS, Mezinárodní studie občanské výchovy. MŠMT, 2010.
- JSNŠ. Studentské volby – JSNS. www.jsns.cz [online]. [cit. 2024-07-03].
- JSNŠ. Výsledky studentských voleb – JSNS. www.jsns.cz [online]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby/vysledky-studentskych-voleb> [cit. 2024-07-03].
- KUDRNÁČ, Aleš. (2017). *Mladí lidé a demokracie*. Zpráva o dotazníkovém šetření na středních školách (červen 2017).

- KUDRNÁČ, Aleš. *Stranické preference mladých lidí v České republice*. Sociologia, 47(5), 2015, s. 529.
- Kudrnáč, Aleš. 2015. „Stranické preference mladých lidí v České republice.“ *Sociologia Sociologia* 47(5): 527-550. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10191134Kudrnac%20-%20OK.pdf>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Panel mládeže*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/panel-mladeze> [citováno 2024-07-11].
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strukturovaný dialog*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/strukturovany-dialog> [citováno 2024-07-11].
- Národní institut dětí a mládeže. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Informovanost a participace mládeže* [online]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1259754857.pdf>
- OECD (2016), „*One in four young people in OECD not at all interested in politics: Share of people reporting to be not at all interested in politics, by age group, around 2012-14*“, [online]. (upraveno)
- PAQ Research. *Analýza volebního chování ve sněmovních volbách 2021*, 2021 [online]. Dostupné z: https://www.paqresearch.cz/content/files/2023/01/PAQ_Povolebni_studie_PSP2021-1.pdf
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 53 s. [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/433_1_1/.
- RYBOŇ, Ondřej. (2023). *Aktivní občanství a mladí lidé*. Kvalitativní sonda (Realizováno od listopadu 2021 až do konce května 2023)
- STANĚK, A., MEZIHORÁK, F. (eds.) *Výchova k občanství pro 21. století*. *Studentské volby zvyšují účast prvovoličů ve skutečných volbách* [online]. [cit. 2024-07-03].
- Úvod. *CEDU* [online]. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://cedu.cz/o-nas>
- Youth, Speak Up! *Mladí lidé a politika v Česku*. Analýza a doporučení. 2021. [online].

ZAJÍC, Jiří a kol. (ed.). *Bez růžových brýlí: Naše mládež očima výzkumů a náš svět i život v něm očima mládeže*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2014, s. 15.

ISBN 978-80-87335-74-1

Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2018 [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/zneni-20240101#f2873867>

Přílohy

Příloha 1: Dotazníkové šetření

Zájem středoškolských studentů o politické dění v České republice

Dobrý den, jmenuji se Adéla Mlejnská a studuji pedagogiku se zaměřením na ZSV a náboženství.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma **Zájem středoškolských studentů o politické dění v České republice**. Vaše účast v tomto výzkumu je pro mě velmi cenná a významně přispěje k dosažení spolehlivých výsledků mé práce.

Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere přibližně **5 minut**. Vaše odpovědi budou použity pouze pro účely této práce a budou zpracovány v souladu s etickými zásadami ochrany osobních údajů.

Pohlaví: Muž   Žena

Věk:

Typ školy:

Vyberte jednu z nabízejících možností:

1. Zajímáte se o politiku v České republice?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

2. Zajímáte se o komunální politiku (ve Vašem městě/obci)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

3. Zajímáte se o zahraniční politiku?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

4. Pokud Vám bylo 18, chodíte pravidelně k volbám?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne
5. Podepsal/a jste někdy petici vytvořenou politickou stranou či hnutím?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne
6. Účastnil/a jste se někdy politicky motivované demonstrace?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne
7. Jste členem/členkou politické strany?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne
8. Jste členem/členkou mládežnické organizace pod politickou stranou?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne
9. Přemýšlel/a jste někdy o vstupu do politické strany či hnutí?
- Ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Ne

10. Myslíte si, že je účast mladých lidí ve volbách vysoká?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

11. Co pro Vás znamená demokracie?

- Vypište:

12. Myslíte si, že je demokracie v České republice ohrožená?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

13. Jakou formou získáváte informace o politickém dění?

- Televize
- Noviny
- Internetové zpravodajské weby
- Jiné: ...

14. Jaká média sledujete/čtete nejčastěji?

- Vypište:

15. Proč si myslíte, že mladí lidé o politiku nejeví dlouhodobě zájem?

- Vypište:

16. Bavíte se s rodiči otevřeně o politice?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

17. Pokud jste odpověděl/a ne nebo spíše ne, z jakého důvodu se o tom s rodiči nebavíte?

- Vypište: